

בעזרת השם יתברך

פרק כג-כד

• ויחי •

אין די פרקים ווערן ערקלערט:

ווי אזוי דער צדיק חנוך איז דערהויבן געוואָרן אין הימל און איז געוואָרן דער מלאך מטי"ט. - דער מענטש דאָרף מתפלל זיין אויף יעדער זאך, סיי די באַדערפענישן פאָרן גוף און סיי פאָר דער נשמה, ווייל אַלעס ווענדעט זיך אין תפילה. - די געשיכטע מיט ר' אבנר, דער תלמיד פון רמב"ן ז"ל, וואָס די תפילה פון זיין רבין האָט אים געהאַלפן תשובה טוהן און האָבן אַ טיילווייזע כפרה. - די וויכטיגקייט פון דאָווענען אין שוהל.

די וויכטיגקייט פון טראַכטן דברי תורה ווען מיגייט אויפ'ן וועג. - זיך דערווייטערן פון וויסטע ערטער וואָס זענען געשטאַנען ליידג מער ווי זיבן יאָר. - דריי טעמים פאָרוואָס אַ הויז ווערט חרוב. - די שענדליכקייט פון קמצנות אָדער פזרנות. - דער חיוב פון שטיצן ערליכע אַרימעלייט.

דער "פרי-מגדים" ז"ע, שרייבט: "קב הישר", א לעבנס-וויכטיג ספר, וואס היילט די נשמה און גוף. אלע זיינע ווערטער זענען דורכגעטראט און מוסר. עס העלפט סיי דעם תלמיד חכם און סיי דעם דורכשניטליכן איד און סיי פרויען".

אינהאַלט

פון פרקים כג-כד

- א. אין דעם פרק ווערט ערקלערט: ווי אַזוי דער צדיק חנוך איז דערהויבן געוואָרן אין הימל און איז געוואָרן דער מלאך וואָס ווערט אָנגערופן מט"ט. - דער מענטש דאָרף מתפלל זיין צום אויבערשטן אויף יעדער זאך גרויסע און קליינע, סיי די באַדערפענישן פאָרן גוף און סיי די באַדערפענישן פאָר דער נשמה, ווייל אַלעס ווענדעט זיך אין תפילה. - די געשיכטע מיט ר' אבנר, דער תלמיד פון רמב"ן ז"ל, וואָס די תפילה פון זיין רבין האָט אים געהאַלפן ער זאָל תשובה טוהן און האָבן אַ טיילווייזע כפרה. - די וויכטיגקייט פון דאָווענען אין שוהל. ז.
- ב. וואָס טוט דאָ אַ מענטש וואָס ער איז געבוירן פון אַ פרוי, וואָס קומט פון אַ טיפה סרוחה, אַז ער זאָל זוכה זיין אַרויפצוגיין אין די הויכע הימלען צו באַדינען צווישן אונז. ח
- ג. דער דאָזיגער מענטש, חנוך, איז בייגעשטאַנען דעם נסיון און האָט געגלויבט אין מיין גרויסן כבוד. ח
- ד. מיהאַט פאָר מיר געעפנט צוויי מיליאָן מיט זיבן הונדערט טויזנט טויערן פון: חסד, בינה, לעבן, ליבשאַפט, גבורה, תורה, פרנסה און יראת חטא. ח
- ה. באַשיינט געוואָרן מיט די אַלע גיטע געליבטע מצות, מער פון אַלע מענטשן. ט
- ו. השי"ת האָט מיך באַשטימט איבער אַלעמען וואָס דער מענטש דאָרף, דאָס איז תורה, יראה, חכמה און פרנסה. ט
- ז. אַלע תפילות פון אידן גייען אַדורך דעם מלאך מט"ט. י
- ח. אַז מען בעט ערנסט העלפט דער אויבערשטער, איבערצודרייען די שלעכטע מידות צום גוטן. י

- ט. השי"ת איז מזכה דעם מענטש וואָס איז מתפלל צו אים מיטן גאַנצן האַרץ, ער זאָל בעטן אויך פאַר אַנדערע..... י
- י. אפשר וועט ער געפינען אַ פּאַסיגע צייט אַז השי"ת וועט אַריינגעבן אין זייער האַרץ זיי זאָלן תשובה טוהן..... יא
- יא. די מעשה פונעם רמב"ן ז"ל מיט זיין תלמיד ר' אבנר..... יא
- יב. אבנר האָט גענומען אַ חזיר אים געטויט, אַפּגעקאַכט און געגעסן פאַר די אויגן פון רמב"ן..... יא
- יג. ער האָט זיך מיט אים אַזוי לאַנג מפּלפל געווען ביז דער רמב"ן האָט מודה געווען אַז ער האָט עובר געווען אויף פינף לאוין..... יב
- יד. צוליב אַ הרהור נאָך זיין רבי'ן איז דער תלמיד געוואָרן אַ כּופּר..... יב
- טו. אַלע פּאַסירונגען זענען מרומז אין פרשת האזינו..... יב
- טז. די דריטע אותיות פון דעם פסוק זענען די ראשי תיבות "ר" אבנר"..... יג
- יז. אויב ער וועט תשובה טוהן וועט ער האָבן אַ תיקון און אַ היילונג?..... יג
- יח. דער תלמיד זאָל כאַטש האָבן אַ טיילווייזע כּפרה אויף זיינע עבירות..... יג
- יט. דער תלמיד איז געקומען צום רמב"ן אין חלום, און האָט אים מחזיק טובה געווען..... יד
- כ. אַזוי ווי דער טייך ברענגט דעם מענטש פון טומאה צו טהרה, אַזוי אויך זענען די בתי כנסיות מטהר דעם מענטש..... יד
- כא. די פּגמים און פּלעקן וואָס ער האָט געמאַכט מיט זיינע זינד, ווערן גערייניקט און ווייס..... יד
- כב. דער אויבערשטער מיט זיין רחמנות וועט אָננעמען זיין נשמה אין דער צייט ווען ער וועט שטאַרבן און ער ווילט קומען פון פּרידן צו פּרידן..... טו
- כג. די מדה פון צדיק, און דאָס גערעכטיקייט וועט פאַר זיך שטיין..... טו

- כד. דער מענטש וואָס פעדערט אָדער שפעטיגט זיך צו גיין אין גאָס ווען עס זענען נישטאָ קיין מענטשן, זאָל זאָגן די פסוקים "השלך על ה' יהבך" וגו', און "גול על ה' דרכך" וגו'..... יז
- כה. זאָגן "תפילת הדרך" פאַרן גיין אין וועג..... יח
- כו. פזרנות איבער די מאָס איז אויך נישט גוט..... יח
- כז. דער מענטש זאָל מתפלל זיין תפילת הדרך איידער ער גייט אַרויס אין וועג..... יט
- כח. איידער דער מענטש גייט אַרויס אין וועג אַריין מוז ער נעמען ערלויבעניש פון זיין האַר..... יט
- כט. ווען איך בין אַרויסגעגאַנגען אין וועג איז נאָך נישט געווען די צייט צו דאווענען און לייענען קריאת שמע..... יט
- ל. דער וואָס האָט עבירות דאַרף זיך פאַרכטן, אָבער מיר דאַרפן זיך נישט פאַרכטן..... כ
- לא. דריי טעמים פאַרוואָס אַ הויז ווערט חרוב ח"ו..... כא
- לב. ביים בויען אַ הויז מוז מען אַרויסזאָגן מיטן מויל אַז מען בויט דאָס הויז פאַר דעם אויבערשטן'ס וועגן, צו טוהן דאָרט מצוות און מעשים טובים..... כב
- לג. אַ הויז וואָס ווערט געבויט פאַר ליצנות און אַנדערע עבירות, רוהט דאָרט די סטרא אחרא רח"ל..... כג
- לד. דער ענין פון נגעים ווען אידן האָבן געוואוינט אין ארץ ישראל..... כג
- לה. ביים בויען אַ הויז זאָל מען צוערשט אָנגרייטן אַן אָרט צו לערנען און וואו צו האַלטן די ספרים..... כד
- לו. בכל דרכיך דעהו..... כז
- לז. תפילה צום אויבערשטן אַז מען זאָל האָבן האַרץ פון רחמנות..... כז
- לח. דער עושר וואָס העלפט נישט די אַרעמעלייט, גיט פיס און כוח פאַר דעם נחש הקדמוני..... כו

פרק כג

אין דעם פרק ווערט ערקלערט: ווי אַזוי דער צדיק חנוך איז דערהויבן געוואָרן אין הימל און איז געוואָרן דער מלאך וואָס ווערט אָנגערופן מט"ט. - דער מענטש דאַרף מתפלל זיין צום אויבערשטן אויף יעדער זאַך גרויסע און קליינע, סיי זי באַדערפענישן פאַרן גוף און סיי די באַדערפענישן פאַר דער נשמה, ווייל אַלעס ווענדעט זיך אין תפילה. - די געשיכטע מיט ר' אבנר, דער תלמיד פון רמב"ן ז"ל, וואָס די תפילה פון זיין רבין האָט אים געהאַלפן ער זאָל תשובה טוהן און האָבן אַ טיילווייזע כפרה.

די וויכטיגקייט פון דאָווענען אין שוהל.

א. איתא בברייתא, עס שטייט אין דער ברייתא פון רבי ישמעאל כהן גדול (פרקי היכלות ה, ח), מטטרו"ן דער שר הפנים האָט מיר געזאָגט: ווען דער אויבערשטער האָט מיך געוואָלט אַרויפנעמען אויבן אין די הימלען, האָט ער צו מיר געשיקט דעם שר ענפיאל, און ער האָט מיך גענומען פון צווישן דעם גאַנצן דור אנוש, פאַר די אויגן פון אַלע מענטשן, און ער האָט מיך געמאַנט רייטן אויף אַ גרויסן אָדלער, און מיט אַ רייטוואָגן און פערד פון פייער, און מיט די אויבערשטע משרתים האָט ער מיך אַרויפגעפירט ביז צו די שכינה צו באַדינען אויבן אין הימל*.

וואָס טוט דאָ אַ מענטש וואָס ער איז געבוירן פון אַ פרוי, וואָס קומט פון אַ טיפה סרוחה, אַז ער זאָל זוכה זיין אַרויפצוגיין אין די הויכע הימלען צו באַדינען צווישן אונז

(* דאָס איז חנוך וואָס ווערט דערמאַנט אין חומש אַז ער איז אַרויף אין הימל לעבעדיגערהייט.

ב. וכיון שהגעתי, און אַז איך בין שוין געקומען אין הימל אַרײַן צו דעם אָרט פֿון די חיות הקודש און די אופנים און כּרובים און די גלגלים פֿון דער מרכבה, און די פּײַערדיגע מלאכים וואָס זײ פֿאַרברענען פּײַער האָבן דערשמעקט מיין ריח פינף טויזנט און דריי הונדערט און זעכציג ריבוא מייל ווייט, האָבן זײ געזאָגט: רבנו של עולם, וואָס טוט דאָ אַ מענטש וואָס ער איז געבוירן פֿון אַ פּרוי, וואָס קומט פֿון אַ טיפה סרוחה, אַז ער זאָל זוכה זײַן אַרױפּצוגיין אין די הויכע הימלען צו באַדינען צווישן אונז, די מלאכים וואָס זענען אויטגעהאַקט פֿון פּײַער?

דער דאָזיגער מענטש, חנוך, איז בייגעשטאַנען דעם נסיון און האָט געגלויבט אין מיין גרויסן כבוד

ג. והשיב להם, האָט דער אויבערשטער ברוך הוא זײ געעוטפּערט, מײַנע באַדינערס און מיין מיליטער, מײַנע כּרובים, מײַנע שרפים, מײַנע גלגלים, זאָל אייך דאָס נישט פֿאַרדריסן, ווייל אַלע מענטשן האָבן פֿאַרלייקנט מיך און מיין גרויסע מלוכה, אין זענען נאָכגעגאַנגען נאָך דאָס גלוסטונג פֿון האַרץ און האָבן געדינט עבודה זרה און האָבן אָפּגעטוהן מיין שכינה פֿון צווישן זײ, אָבנר, דער דאָזיגער מענטש, חנוך, איז בייגעשטאַנען דעם נסיון און האָט געגלויבט אין מיין גרויסן כבוד.

מ'האָט פֿאַר מיר געעפנט צוויי מיליאָן מיט זיבן הונדערט טויזנט טויערן פֿון: חסד, בינה, לעבן, ליבשאַפּט, גבורה, תורה, פרנסה און יראת חטא

דער אויבערשטער ברוך הוא האָט מיך (חנוך) גענומען און דאָס פֿאַר מיר געעפּענט 600 טויזנט טויערן פֿון חסד, און 300 טויזנט טויערן פֿון בינה, און 300 טויזנט טויערן פֿון לעבן און 300 טויזנט טויערן פֿון ליבשאַפּט, 300 טויזנט טויערן פֿון גבורה, 300 טויזנט

טויערן פון תורה, 300 טויזנט טויערן פון פרנסה, און 300 טויזנט
טויערן פון יראת חטא.

באַשיינט געוואָרן מיט די אַלע גוטע באַליבטע מצות, מער פון אַלע מענטשן

ד. ומאותה שעה, און פון יענע צייט אָן און ווייטער האָט דער
אויבערשטער פאַר מיר געמערט חכמה אויף
חכמה, בינה אויף בינה, און דעת אויף דעת, און דערבאַרימקייט אויף
דערבאַרימקייט, און שטאַרקייט אויף שטאַרקייט, און כח אויף כח, און
לויטערקייט אויף לויטערקייט און שיינקייט אויף שיינקייט, און תורה
אויף תורה, און ליבשאַפט אויף ליבשאַפט, און חסד אויף חסד, און
גלוסטגיגקייט אויף גלוסטגיגקייט, און ענוה אויף ענוה, און שיינקייט
אויף אַ שייך געשטאַלט, און לויב אויף ליבשאַפט, און איך בין
געהערליכט און באַשיינט געוואָרן מיט די אַלע גוטע און געליבטע
מדות מער פון אַלע מענטשן.

השי"ת האָט מיך באַשטימט איבער אַלעמען וואָס דער מענטש דאַרף, דאָס איז תורה, יראה, חכמה און פרנסה

ה. ואחר כל, און נאָך די אַלע מידות האָט דער אויבערשטער ברוי-
הוא געלייגט זיין האַנט אויף מיר, און האָט מי-
געבענטשט מיט 500 טויזנט און 360 ברכות, און איך בין געוואָרן
דערהויבן און געשטאַרקט אזוי ווי די לענג און ברייט פון דער וועלט,
און ער האָט אויף מיר געברענגט 72 פליגל, 36 פון איין זייט און 36
פון דער אַנדערער זייט, און יעדער פליגל איז אזוי גרויס ווי די גאַנצע
וועלט, און ער האָט מיר געגעבן 500 טויזנט און 360 אויגן, און
יעדע אויג שיינט ווי אַ גרויסע ליכט, און ער האָט נישט איבערגעלאָזט
קיין שום לויטערקייט וואָס איז אין אַלע אויבערשטע ליכט וואָס ער
האָט אין מיר נישט קובע געווען, און ער האָט מיר געגעבן פיל
פענאַטער וואָס זענען מיוחד פאַר חכמה און פרנסה, און האָט מיך

באשטימט איבער אלעמען וואָס דער מענטש דאַרף, דאָס איז תורה, יראה, חכמה און פרנסה.

אלע תפילות פון אידן גייען אַדורך דעם מלאך מט"ט

ו. **וכל מי**, און יעדער איינער וואָס דאַרף אָנקומען צום אויבערשטן ברוך הוא און בעט עס פון אים, קומט פריער די תפילה צו מט"ט, און דערנאָך ברענגט ער אַריין די תפילה פאַרן אויבערשטן וואָס ער הערט צו די אידישע תפילות מיט גרויס דערבאַרימקייט, געלויבט איז ער און געלויבט איז זיין נאָמען, ווייל אַלץ הענגט אין זיין ווילן.

אַז מען בעט ערנסט העלפט דער אויבערשטער, איבערצודרייען די שלעכטע מידות צום גוטן

און נישט נאָר די באַדערפעניש פונעם גוף אַליין, נאָר אַזילו דאָס באַדערפעניש פון דער נשמה. דהיינו, דער וואָס ווייסט ביי זיך אַז ביי אים איז פאַראַן אַ שלעכטע מדה, ער האָט אַ שלעכט האַרץ אָדער אַן אַנדערע שלעכטע מדה, וואָס ער איז געוואוינט דערצו, און ער וויינט פאַרבאָרגענערהייט פאַרן אויבערשטן ברוך הוא, וואָס אין זיין האַנט איז צו ניגן די הערצער צו זיין מורא, דעמאָלט'ס העלפט אים דער אויבערשטער ברוך הוא צו פאַרקערן זיין קרום האַרץ אָדער צו פאַריכטן זיינע שלעכטע מידות.

השי"ת איז מזכה דעם מענטש וואָס איז מתפלל: וּו אים מיטן גאַנצן האַרץ, ער זאָל בעטן אויך פאַר אַנדערע

ז. **ולא עוד**, און נאָך מער, דער אויבערשטער ברוך הוא איז מזכה דעם מענטש וואָס דאַוונט פאַר אים מיטן גאַנצן האַרצן, ער זאָל בעטן אויך פאַר אַנדערע, אויב ער זעט אַנדערע מענטשן, און אַוודאי געוויס זיין קרוב אָדער זיין זוהן גייען נישט אין ריכטיגן וועג, מוז ער פריער מתפלל זיין פאַר זיי אַז זיי זאָלן תשובה טוהן.

אפשר וועט ער געפינען אַ פּאַסיגע צייט אַז השי"ת וועט אַריינגעבן אין זייער האַרץ זיי זאָלן תשובה טוהן

דערנאָך אויב ער זעט ח"ו אַז זיין תפילה האָט נישט געהאַלפּן, זאָל ער זיי שטראָפּן, אפשר וועט ער געפינען אַ פּאַסיגע צייט אַז דער אויבערשטער ברוך הוא וועט אַריינגעבן אין זייער האַרץ זיי זאָלן תשובה טוהן, וועט ער דאָן אויך האָבן אַ פּאַרגעניגן אַז זייער אויבערשטער ברוך הוא האָט צוגעהערט זיין תפילה צוריקצוקערן זאָס האַרץ פון די רשעים זיי זאָלן תשובה טוהן.

די מעשה פונעם רמב"ן ז"ל מיט זיין תלמיד ר' אבנר

ח. כדמצינו מעשה, אַזוי ווי מיר געפינען אַ מעשה, דער רמב"ן ז"ל האָט געהאַט אַ תלמיד וואָס דאָט געלייקנט אין אויבערשטן און זיין נאָמען איז געווען רבי אבנר, און צוליב זיין גרויסע חכמה איז ער געוואָרן אַ אדם חשוב ביי די גויים.

אַבנר האָט גענומען אַ חזיר אים געטויט, אַפּגעקאַכט און געגעסן פאַר די אויגן פון רמב"ן

ויהי היום, איז געקומען דער טאָג, האָט אבנר געשיקט אום יום כיפור צום רמב"ן ער זאָל קומען צו אים, און ער איז געקומען. האָט ער גענומען אַ חזיר און האָט אים געשטאַכן און אַפּגעקאַכט, און געגעסן פאַר די אויגן פון רמב"ן.

ער האָט זיך מיט אים אַזוי לאַנג מפּלפל געווען ביז דער רמב"ן האָט מודה געווען אַז ער האָט עובר געווען אויף פינף לאוין

דערנאָך האָט דער שר געפרעגט דעם רמב"ן, רבי, אויף ווינזיל כריתות האָב איך היינט עובר געווען? האָט דער רמב"ן אים געענטפערט, אויף פיר כריתות. האָט דער תלמיד אים געזאָגט: זיך האָב דאָך עובר געווען אויף פינף לאוין. ער האָט זיך מיט אים אַזוי

לאנג מפלפל געווען ביז דער רמב"ן האָט מודה געווען אז ער האָט עובר געווען אויף פינף לאוין, וואָס מען איז אויף יעדן אייניגס פון די פינף לאוין חייב כרת, אויב מען איז עובר דערויף.

צוליב אַ הרהור נאָך זיין רבי'ן איז דער תלמיד געוואָרן אַ כופר

ט. ושאל הרמב"ן, האָט דער רמב"ן אים געפרעגט: זאָג מיר, ווער האָט דיך געברענגט צו דער דאָזיגער מדה אַז דו לייקנסט אין דער תורה? האָט דער תלמיד אים געענטפערט, ווייל איך האָב איינמאָל געהערט ווי דו האָסט גע'דרש'ענט אַז אין דער פרשה האזינו זענען אַריינגערעכענט אַלע מצוות און אַלע זאַנן פון דער וועלט, נאָר דערצו דאַרף מען האָבן אַ סייעתא דשמיא צו פאַרשטיין אַלע ענינים און סודות וואָס זענען דאָרט פאַראַן, און מיר האָט זיך געדאַכט אַז דאָס איז נישט געמאָלט, ביז צוליב דעם איז אַריינגעזעצט געוואָרן די געדאַנק אין מיין האַרץ אַז דו זאָגסט נישט אמת. דעריבער האָב איך דאָס געטוהן.

אַלע פאַסירונגען זענען מרומז אין פרשת האזינו

י. ויען, האָט דער רמב"ן געענטפערט, איך זאָג נאָך היינט אויך אַזוי. אַלץ איז מרומז אין פרשת האזינו, און אויב דו ווילסט נישט גלויבן, פרעג, וועל איך דיר זאָגן. האָט דער תלמיד זיך פאַרדאונדערט און האָט געזאָגט צום רמב"ן, אויב עס איז אַזוי ווי דיינע רייד, ווייז מיר אויב דו וועסט געפינען מיין נאָמען אין דער פרשה האזינו.

די דריטע אותיות פון דעם פסוק זענען די ראשי תיבות "ר" אבנר"

האָט דער רמב"ן מתפלל געווען מיט זיין גאַנצן האַרצן צום אויבערשטן, אין אַ ווינקעל. איז געקומען אין זיין מויל דער פאַלגענדער פסוק (דברים לב, כו) אַמְרָתִי אַפְאִיָהֶם אֲשֶׁבִיזָה מְאֹנֹשׁ

זכרם, וואָס די דריטע אותיות פון דעם פסוק זענען די ראשי תיבות "ר' אבנר".

אויב ער וועט תשובה טוהן וועט ער האָבן אַ תיקון און אַ היילונג?

יא. וכשמוע התלמיד, ווי דער תלמיד האָט דערהערט זעם ענטפער, האָט ער זיך זייער דערשראָקן און איז געפאָלן אויף זיין פנים און האָט געפרעגט זיין רבי'ן, זעם רמב"ן, אויב ער וועט תשובה טוהן, צו וועט ער האָבן אַ תיקון און אַ היילונג? האָט דער רמב"ן געענטפערט: האָסט דאָך געהערט, אַז ס'איז נישטאָ קיין תשובה און הילף פאַר דיר.

דער תלמיד זאָל כאָטש האָבן אַ טיילווייזע כפרה אויף זיינע עבירות

באלד איז יענער תלמיד געגאנגען און האָט גענומען אַ שיף אָ אַ קאָפיטאָן און אַן מאַטראָזן, און איז אַוועקגעגאנגען מיט זייער שיף וואו זי וועט אים פירן, און האָט געשריגן מיט אַ ביטערן געשיי. דער רמב"ן האָט דערנאָך אַ סאָך מתפלל געווען אַז דער תלמיד זאָל כאָטש האָבן אַ טיילווייזע כפרה אויף זיינע עבירות.

דער תלמיד איז געקומען צום רמב"ן אין חלום, און האָנו אים מחזיק טובה געווען

ואחר זמן, און נאָך אַ לאַנגע צייט איז דער תלמיד געקומען צום רמב"ן אין חלום, און האָט אים מחזיק טובה געווען, אַז זיין תפילה האָט גורם געווען מיזאָל אים גרינג משפט'ן, און נאָך צוועלף חדשים וועט ער האָבן אַ רפואה אויף זיינע עבירות און נוען וועט אים אַריינפירן נישט אין גן עדן און נישט אין גיהנום. ביז דעמאָלטס איז ער געווען אויפן "כף הקלע".

אַזוי ווי דער טייך ברענגט דעם מענטש פון טומאה צו טהרה, אַזוי אויך זענען די בתי כנסיות מטהר דעם מענטש נו זע, אַז אַלץ הענגט אין תפילה, אַז דער מענטש זאָל האָבן כאָטש אַ שטיקל כפרה, און כפרט אין שוהל וואָס איז אַן אָרט ספעציעל געאייגנט צו טוהן תפילה, און אין שוהל איז מסוגל צו רייניקן די מחשבות פון דעם מענטשן, אַזוי ווי די חז"ל זאָגן (ילקוט פרשונ בלק, רמז תשעא) אויף דעם פסוק (במדבר כד, ו) פְּנַחְלִים נְטִיּוֹ וּגְוֹ, פֶּאֶרְוּאָס ווערן די בתי כנסיות צוגעגליכן צו טייכן? איז דער תירוץ, דיר צו זאָגן, אַזוי ווי דער טייך ברענגט דעם מענטש פון טומאה צו טהרה, אַזוי אויך זענען די בתי כנסיות מטהר דעם מענטש.

די פגמים און פלעקן וואָס ער האָט געמאַכט מיט זיינע זינד, ווערן גערייניקט און ווייס

יג. על כן, דעריבער מוז דער מענטש זיך צוגעוואוינען צו דאווענען אין שוהל און ער זאָל רעדן צום אויבערשטן ברוין הוא, וואָס ער ווייסט די מחשבות פונעם מענטש, און ער זאָל מערן צו וויינען מיט טרערן און זיפצן פון זיין צובראָכן האַרץ, ווען ער ווילט זיך דערמאנען זיינע זינד וואָס ער האָט געטוהן אין זיינע יונגע יאָרן, ווייל דאָס האַרץ פון מענטש ווייסט דאָך די ביטערקייט פון זיין זעהל, וואָס ער האָט געזינדיגט אין זיינע יונגע יאָרען, און אַלץ איז פֶּאֶרצייכט און אויסגעקריצט כדי עס זאָל געהיט ווערן, און ווען ער טוט אַ גאַנצע תשובה ווערן זיינע זינד אָפגעמעקט, און די פגמים און פלעקן וואָס ער האָט געמאַכט מיט זיינע זינד, ווערן גערייניקט און ווייס. און אַנשטאַט דין און שטראַף וועט פֶּאַר אים זיין אַ הילף און באַשירעמונג, אַזוי ווי ער וועט זען מיט זיינע אייגענע אויגן ווען ער וועט קומען שטיי פֶּאַרן כסא הכבוד אָפצוגעבן דין וחשבון, ווען מען וועט אים רופן צום משפט וואָס דער אויבערשטער וועט פלוצלונג גוזר זיין אויף אים, וועט נישט זיין קיין זכר פון די עבירות.

**דער אויבערשטער מיט זיין רחמנות וועט אָננעמען זיין
נשמה אין דער צייט ווען ער וועט שטאַרבן און ער וועט
קומען פון פרידן צו פרידן**

יד. על כן, דעריבער זאָל דער מענטש מתפלל זיין מיט כוונה, ווייל
דער טאָג פון דעם טויט קומט פלוצלונג, אַזוי ווי אַן
אַדלער שוועבט ער, און דער אויבערשטער מיט זיין רחמנות וועט
אָננעמען זיין נשמה אין דער צייט ווען ער וועט שטאַרבן און ער וועט
קומען פון פרידן צו פרידן.

**די מדה פון צדיק, און דאָס גערעכטיקייט וועט פאַר דיר
שטיין**

דעריבער איז דער כלל אַז די תפילה זאָל נישט זיין גרינג אין דינע
אויגן, ווייל דער גרויסער שר מט"ט איז ממונה איבער די
תפילות, און אַז דער מענטש געדענקט ווי מט"ט איז איבערגעקערט
געוואָרן פון פלייש צו פייער וועגן זיין צדקות, אַזוי זיי דו אויך גאַנץ
מיטן אויבערשטן דיין ג-ט, און די מדה פון צדק, דאָס גערעכטיקייט
וועט פאַר דיר שטיין.

פרק כד

אין דעם פרק ווערט ערקלערט: די וויכטיגקייט פון טראַכטן דברי תורה ווען מ'גייט אויפ'ן וועג. - זיך דערווייטערן פון וויסטע ערטער וואָס זענען געשטאַנען לייד דיג מער ווי זיבן יאָר. - דריי טעמים פאַרוואָס אַ הויז ווערט חרוב. - די שענדליכקייט פון קמצנות אָדער פזרנות. - דער חיוב פון שטיצן ערליכע אַרימעלייט.

א. כתבו, די ספרי המקובלים שרייבן, אַז יעדער מענטש זאָל נוהר זיין נישט צו גיין אַליין אָן טראַכטן דברי תורה אָדער וייד פון יראת שמים, ווייל אַז ער גייט אַליין אָן צו טראַכטן אין תורה, באַהעפט זיך צו אים די סטרא אחרא. און עס ווערט דערקלערט אין זוהר פרשת וישלח (דף קס"ט עמוד ב') אַפילו ווען ער גייט אַליין אין שטאָט אין אַ צייט ווען מענטשן געפינען זיך נישט אויף דער גאַס, און ער טראַכט נישט קיין דברי תורה, באַהעפט זיך אין אים די סטרא אזורא אין דער טאָג וועט נישט אַריבער גיין אָן דעם וואָס ער זאָל געשטרויכלט ווערן מיט אָן עבירה ח"ו.

דער מענטש וואָס פעדערט אָדער שפעטיגט זיך צו גיין אין גאַס ווען עס זענען נישטאָ קיין מענטשן, זאָל זאָגן די פסוקים "השלך על ה' יהבך" וגו', און "גול על ה' דרכך" וגו'

ב. על כן, וועגן דעם זאָל דער מענטש זיין געוואָרנט זיך צו פירן, אַז ווען ער פעדערט זיך אָדער שפעטיקט זיך צו גיין אין שטאָט אַליין, וואָס דעמאָלס געפינען זיך נישט מענטשן אויף דער גאַס, זאָל ער זאָגן פאַר דער מזוזה דעם פסוק (תהלים נה, כג) "הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהוָה וְהוֹאֵר אֶרְוִיךָ דִּינִי פִּעְקֵל אויפן אויבערשטן און ער וועט דיך שפייזן", און ער זאָל אין זינען האָבן אַז די נקודות וואָס

שטייען אונטער דעם שם זענען בגימטריא 72, אזוי פיל ווי די זאָל פון דעם וואָרט "חסד".

זאָגן "תפילת הדרך" פאַרן גיין אין וועג

וגם, איך האָב אויך געפונען שטיין פון אַ גדול אַז דער מענטש וואָס זיך צו גיין אליין אין וועג אינדרויסן פון דער שטאָט, זאָל זאָגן דעם פסוק (שם לז, ה) "גול על ה' בְּרַכָּהּ וּבִטַח עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה", "וואָלגער אַרויף אויפן אויבערשטן אַלע דיינע געברויכן און זיי זיכער אין אים אַז ער וועט עס טוהן", און ער זאָל אויך אין זינען האָבן אַז די נקודות פון "יהבך" באַטרעפן בגימטריא 72, אזוי ווי די צאָל פון דעם וואָרט "חסד". און דעמאָלס ווערט ער ניצול אַז די סטרא אַחרא זאָל זיך נישט באַהעפטן צו אים. נאָר פונדעסטוועגן מוז ער טראַכטן אין דברי תורה בשעת ער גייט אויפן וועג, וועט ער ניצול ווערן פון יעדן מכשול, אָבער ווען ער גייט אין וועג מוז ער האָבן מער היטונג. דעריבער זאָל ער זאָגן "תפילת הדרך".

קמצנות אַ מיאוסע מדה

ג. צריך האדם, דער מענטש דאַרף אויף זיך מקבל זיין ער זאָל נישט זיין אַ קמצן, כאָטש עס איז דאָך ביי דעם אויבערשטן אין די הענט צו ניגן דאָס האַרץ פון מענטש אַזוי ווי זיין ווילן איז, דער מענטש זאָל זיין אַ וותרן אָדער אַ קמצן, פונדעסטוועגן איז בעסער אַז דער מענטש אליין זאָל דערוועקן זיך דערצו זיין אַ וותרן, ער זאָל נישט דאַרפן מתפלל זיין דערויף.

פזרנות איבער די מאָס איז אויך נישט גוט

אויך זאָל דער מענטש נישט זיין אַ פזרן צו געבן צדקה מעו ווי זיין מעגליכקייט, ווייל דער סוף וועט זיין אַז ער וועט אליין דאַרפן אַנקומען צו מענטשן נאָך הילף.

דער מענטש זאל מתפלל זיין תפילת הדרך איידער ער גייט אַרויס אין וועג

ד. ונחזור, און לאָמיר זיך אומקערן צו אונזער ענין, אַז עס איז גוט אַז דער מענטש זאל מתפלל זיין תפילת הדרך אין זיין היים איידער ער גייט אַרויס אין וועג אַריין, ווי עס שטייט אין זוהר פרשת בשלח (זע זוהר ויחי, רמ, ב; און בראשית נח, ב), רבי אבא זאָגט, עס איז זייער רעכט פאַר דעם מענטש מתפלל צו זיין תפילת הדרך אין זיין היים איידער ער גייט אין וועג אַריין.

איידער דער מענטש גייט אַרויס אין וועג אַריין מוז ער נעמען ערלויבעניש פון זיין האַר

רבי אליעזר און רבי אבא און רבי יצחק זענען געגאַנגען אין וועג, איז געקומען די צייט פון קריאת שמע, איז רבי אליעזר אויפגעשטאַנען און האָט געזאָגט קריאת שמע און שמונה עשרה. האָט רבי יצחק צו אים געזאָגט, מיר האָבן דאָך געלערנט אַז איידער דער מענטש גייט אַרויס אין וועג אַריין מוז ער נעמען ערלויבעניש פון זיין האַר און פריער דאָווענען?

ווען איך בין אַרויסגעגאַנגען אין וועג איז נאָך נישט געווען די צייט צו דאָווענען און לייענען קריאת שמע

האָט רבי אליעזר צו אים געזאָגט, ווען איך בין אַרויסגעגאַנגען אין וועג איז נאָך נישט געווען די צייט צו דאָווענען און לייענען קריאת שמע, אָבער איצט אַז די זון שיינט שוין דאָוון אַיך. פונדעסטוועגן, איידער איך בין אַרויסגעגאַנגען אין וועג האָב איך געבעטן אַ תפילה פונעם אויבערשטן ברוך הוא און איך האָב זיך באַראַטן מיט אים.

דער וואָס האָט עבירות דאַרף זיך פאַרכטן, אָבער נויך דאַרפן זיך נישט פאַרכטן

ה. כד אזלו, ווי זיי זענען אזוי געגאַנגען, זענען זיי אָנגעקומען צו אַ פעלד און האָבן זיך אַוועקגעזעצט האָבן זיי געזען אַ הויכן באַרג, וואָס אויף אים דרייען זיך אַרום מאַדנע באַשעפענישן. רבי יצחק האָט מורא געהאַט, האָט רבי אבא צו אים געזאָגט, פאַרוואָס פאַרכסטו זיך? האָט רבי יצחק אים געענטפערט, ווייל איך זע אַז דער באַרג איז זייער הויך און אויף אים זענען פאַראַן מאַדענע באַשעפענישן און חיות רעות און איך האָב מורא אַז זיי זאָלן נישט מקטרג זיין אויף אונז. האָט רבי אליעזר אים געזאָגט, דער וואָס האָט עבירות דאַרף זיך פאַרכטן, אָבער מיר דאַרפן זיך נישט פאַרכטן.

ו. פתח ואמר, האָט ר"א געזאָגט, עס שטייט אין דער תורה (בראשית לו, כד) **וְאֵלֶּה בְּנֵי צִבְעוֹן וְאֵיהֶם וְעֵנָה,** און דאָס זענען די קינדער פון צבעון, איינער האָט געהייסן עיה זון דער אַנדערער האָט געהייסן ענה, "הוא ענה אשר מצא את הימם במדבר, דאָס איז דער ענה וואָס האָט געפונען אין מדבר די ווילדע איידלעך וואָס הייסן ימם. אין פסוק שטייט "ימם" אָן אַ יו"ד צווישן די צוויי ממי"ן, דאָס איז צוליב דעם וואָס עס איז פאַראַן אַ כיתה משחיתים וואס זענען געאיינציגט צו דער זינד פון עריות, אַז זיי זאָלן זיך באַהעפטן אין דעם מענטשן ער זאָל זינדיגן מיט עריות און זאָל געבוירן ממזרים, און די משחיתים ווערן גערופן "ימים" אָן אַ יו"ד, ווייל זיי זענען באַשאַפן געוואָרן ערב שבת בין השמשות.

אזוי ווי די איבעריגע מזיקים האָבן זיי נישט קיין חלק אין דעם זעקסטן טאָג און נישט אין דעם טאָג פון שבת, און דאָס אָרט פון די משחיתים איז אויף די הויכע בערג, וואָס מען קען דאָרט נישט זייען און נישט פלאַנצן קיין שום פלאַנצונג, נאָר די ערד איז דאָרט וויסט. דאָס איז זייער אָרט, און דאָס זענען די פאַרענדערטע באַשעפענישן וואָס רבי יצחק האָט געזעהן.

דער דאָזיגער ענה וואָס שטייט אין דער תורה איז געגאַנגען אויף די וויסטע בערג, האָבן די פאַרענדערטע באַשעפענישן זיך באַהענעט אין אים. דעריבער האָבן אונזערע חז"ל געזאָגט אַז דער ענה האָט אַליין געמאַכט געבוירן ממזרים, און האָט צוזאַמענגעשטעלט בהמות און חיות איין מין מיט דעם אַנדערן מין, און האָט פיל ממזרים געברענגט אויף דער וועלט.

נאָד ברענגט ער דאָרט אין דעם פריער דערמאנטן זוהר, אַז זייער זיצונג איז אין די אַלע וויסטע בערג, אָבער די מענטשן וואָס גייען אין וועג און לערנען תורה, אויף זיי זאָגט דער פסוק (תהלים קנא, ה) "ה' צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ", דער אויבערשטער איז דיין באַשיצונג ווי דיין רעכטע האַנט. דעריבער זאָל דער מענטש זיך דערווייטערן (וון אַלע ערטער וואו עס איז נישט פאַראַן קיין ישוב).

ז. זאָגט דער מחבר, איך האָב בקבלה אין נאָמען פון די ערשטע חסידים, אַז אַזאַ הויז וואָס עס שטייט זיבן יאָר נאָכאַנאַנד פוסט, טאָר מען אין דער הויז נישט וואוינען דערנאָך. אויך דאָס פּלאַץ וואָס שטייט זיבן יאָר פוסט זאָל מען נישט בויען קיין הויז דערויף, ווייל דאָס אָרט אָדער דאָס הויז איז מסוכן צו וואוינען אין דעם, ווייל די משחיתים זענען דאָרט פאַראַן און זיי קענען חלילה מזיק זיין. און פאַרוואָס איז דאָס חרוב געוואָרן? דאָס איז צוליב איינעם פון די פאַלגענדע דריי טעמים:

דריי טעמים פאַרוואָס אַ הויז ווערט חרוב ח"ו

ח. א' שיש, איין טעם איז, ווייל אין דעם געבוי זענען געווען באלקענס אָדער שטיינער פון גזל אָדער נישט קיין יושר געלט. דאָס איז גלייך ווי אַ נגע צרעת בליט אין דעם גאַנצן הויז, מוז דאָס הויז חרוב ווערן.

דער אַנדערער טעם איז, ווייל דער וואָס האָט געבויט דאָס הויז איז געווען אַן אַלם, און האָט מיט געוואַלד אַוועקגענומען דאָס

פלאץ פון זיינע שכנים.

דער דריטער טעם איז, אַז דעריבער ווערט דאָס הויז חרוב, נאָטש ער האָט נישט גע'גזל'ט און האָט עס געבויט מיט יושר'דיק געלט, און האָט נישט אַוועקגענומען פון קיינעם אַ פּלאַץ, נאָר ער זאָגט דאָס הויז געבויט נאָר פון זיין פרנסה וועגן אַדער פון אַנדערע הנאות וועגן, און האָט נישט אין זינען געהאָט מיט זיין בויען עפעס לשם שמים, דהיינו צו טראַכטן אַז דאָס ווינקעלע זאָל זיין אַ מקום קבוע דאָרטן צו לערנען אַדער תפילה טוהן.

און אפילו ווען ער האָט שוין יאָ געהאָט אַ מחשבה צו טוהן עפעס לשם שמים, איז עס נישט גענוג, נאָר ער מוז דאָס אַרויסזאָגן אויך מיטן מויל.

ביים בויען אַ הויז מוז מען אַרויסזאָגן מיטן מויל אַז מען בויט דאָס הויז פאַר דעם אויבערשטן'ס וועגן, צו טוהן דאָרט מצוות און מעשים טובים

ט. כדאיתא בזוהר, אַזוי ווי עס שטייט אין זוהר פרשת וזריע (דף נ' עמוד א') דער וואָס בויט אַ בנין, וואָלד ווי ער הויבט אָן צו בויען, מוז ער דערמאָנען אַז דאָס ווינקעלע בויט ער פאַר דעם אויבערשטן'ס וועגן, און אַזוי העלפט אים דער אויבערשטער אַז ער זאָל דעם בנין אויפבויען בשלום, און דער אויבערשטער ברוך הוא גרייט אָן די קדושה אויף אים און רופט אויס אויף אים פרידן, ווייל עס שטייט אין פסוק (איוב ה, כד) "וַיִּדְעַתְּ כִּי שְׁלוֹם אֶהְיֶה", און דו וועסט וויסן אַז דיין געצעלט וועט זיין פרידן, "וּפְקֻדַתְּ נִוָּךְ וְלֹא תַחֲטָא", און בשעת דו בויסט זאָלסטו אַרויסרעדן דיין וואוינונג וואָס דו בויסט פאַר דעם אויבערשטן'ס דינסט, וועסטו נישט זינדיגן. אָבער אַז ער רעדט נישט אַרויס, גרייט ער אָן צו זיין הויז די סטרא אחרא ח'ו'.

אַ הויז וואָס ווערט געבויט פאַר ליצנות און אַנדערע עבירות, רױט דאָרט די סטרא אחרא רח"ל

און אַוודאי געוויס דער וואָס בױט אַ הויז אָדער אַ באַזונדערן צימער. כדי מען זאָל דאָרט טרינקען און טרייבן ליצנות און טוהן אַנדערע האַרבע עבירות רחמנא ליצלן, רױט אַוודאי דאָרט די סטרא אחרא אין דעם הויז און דער מענטש גױט נישט אַוועק פון דער וועלט ביז ער ווערט געשטראָפּט אין דעם הויז און דער וואָס וואוינט דערין קען געשעדיגט ווערן ח"ו, ווייל אין דעם הויז רױט די סטרא אחרא און זי איז מזיק וועמען זי געפינט אין דעם הויז.

און טאַמער וועסטו פרעגן, פון וואו ווייסט מען אַז די סטרא אחרא רױט דאָרט? איז דער ענטפער, צום ביישפּיל אַז עס איז געשעדיגט געוואָרן אין דעם הויז דער מענטש וואָס האָט עס געבױט, אָדער זײן הויז געזינד מיט אַ שאַדן אין קערפער אָדער אַ געלט שאַדן, איז עס צוליב דעם גורם פון די פריער דערמאנטע עבירות, און צוליב דעם זאָל דער מענטש פאַרענדערן זײן אָרט און גײן אויף אַן אַנדער אָרט און זאָל נישט וואוינען אין דעם הויז.

דער ענין פון נגעים ווען אידן האָבן געוואוינט אין ארץ ישראל

י. וזהו הענין, און דאָס איז אויך געווען דער ענין פון די נגעים וואָס פלעגן געפינען ווערן אין די הייזער פון אויך ישראל, וואָס דער אויבערשטער ברוך הוא האָט דאָס געטוהן ווייל ער האָט זייער ליב די אידן, ווייל דאָס הויז וואָס איז געווען אַנגעברײט נזונות פריער איידער די אידן זענען געקומען קיין ארץ ישראל, האָט דאָך דערין גערוהט די סטרא אחרא, וואָלט זי דאָך געקענט מזיק זײן דעם איד וואָס האָט דערנאָך געוואוינט אין דעם הויז. דעריבער האָט דערנאָך געבליט דערין אַ נגע צרעת כדי דער בעל הבית זאָל צושטויסן דאָס הויז. זײן האַלץ און זײן אַש האָט ער געוואָרפן אויסער דער

שטאָט און האָט עס געמוזט איבערבויען כדי דער בעל הבית זאָל ניצול ווערן פון אַלערליי שאַדנס.

דער זוהר ברענגט דאָרט אַ מעשה, רבי יוסי איז אַמאָל אַריינגעגאַנגען אין אַ הויז, האָט ער געהערט אַ קול זאָגט: זאַמלט איך איין, ווייל היינט קומט איינער אין דעם הויז אַריין, לאָמיר אים מזיק זיין איידער ער גייט אַרויס. האָט דער אַנדערע אים געענטפּעוּט, מיר וואָלטן אַנדערש נישט געקענט מזיק זיין סיידן ער זאָל דאָ וואוינען, אָבער אַז ער קומט דאָ נאָר אַמאָל אַריין קענען מיר אים נישט מזיק זיין.

יא. נפק רבי יוסי, איז רבי יוסי אַרויסגעגאַנגען פון דעם הויז און האָט געזאָגט, דאָס איז זיכער אַז דער וואָס איז

עובר אויף די רייד פון די חכמים איז חייב מיתה, ווייל איך האָב איצט עובר געווען אויף זייערע רייד און איך בין אַריינגעגאַנגען אי אַ הויז וואָס איז שוין פּוסט זיבן יאָר, בין איך שיעור געשעדיקט געוואָרן.

האָט מען אים געפרעגט, מיר זעען דאָך אַז פיל מענטשן בויען הייזער וואָס שטייען שוין פּוסט מער פון זיבן יאָר און זיי ווען נישט ניזוק? האָט רבי יוסי זיי געענטפּערט, די זענען אויך פון דער סטרא אַחרא, דעריבער ווערן זיי נישט געשעדיקט, אָבער דער וואָס האָט מורא פאַר אַן עבירה, דער קען געשעדיקט ווערן ח"ו.

ביים בויען אַ הויז זאָל מען צוערשט אַנגרייטן אַן אָויט צו לערנען און וואו צו האַלטן די ספרים

יג. על כן, דעריבער, אין יעדע זאָך וואָס דער מענטש טוט, זאָל ער פּעדערן די דינסט פון זיין באַשעפּער. אַז ער בויט אַ הויז אַל ער פּעדערן אַ באַזונדערן אָרט אַוועקצושטעלן ספרים און אַ באַזונדערן צימער צו לערנען תורה. אַז ער מאַכט קליידער זאָר זיך אָדער פאַר זיין ווייב, זאָל ער אין זינען האָבן אַז ער טוט עס פאַר דעם אויבערשטן וועגן, ווייל דער אויבערשטער האָט אונז געוויזן אַ רמז אין זיין הייליגע תורה אַז דער מענטש דאַרף זיך באַקליידן, אַזוי ווי עס

שטייט אין דער תורה (בראשית ג, כא) "וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹקִים לְאָדָם וּלְאִשְׁהוֹ
בְּתַנּוּת עוֹר וַיִּלְבְּשֵׁם".

בכל דרכיך דעהו

יג. הכלל העולה, דער כלל וואָס קומט אַרויס פון דעם איז, אין
אַלע דיינע וועגן זאָלסטו אים וויסן, און געדענק
אים אין אַלע דיינע זאַכן, און פאַרגעס נישט אַז אַלץ וואָס דו האָסט,
האַט דער אויבערשטער ברוך הוא דיר געשענקט אומזיסט, ווייל נישט
צו די קלוגע מענטשן איז פאַראַן דאָס ברויט. דו זעהסט דאָך בחוש אַז
אַ סאָך חכמים זיצן אָן ברויט און אַלע זייערע טעג זענען מיט גרויס
ענגשאַפט און צער, און עס זענען פאַראַן אַזעלכע מענטשן וואָס זענען
שוטים און נידעריגע פאַרשוניגען, אָבער זיי זיצן בשלוה און זענען
גרויסע עשירים, דאָס אַלץ איז ווייל דער אויבערשטער ברוך הוא וויל
אַזוי.

דעריבער זאָלסטו זעהן אין אַלע דיינע האַנדלונגען און משא ומתן,
אַז דער אויבערשטער ברוך הוא זאָל וועלן אים, עס זאָל
זיין צוליב דער הילף פון דער נשמה, נישט פון דער הילף פונעם גוף
אַליין. אָבער אַז דיין האַרץ איז האַרט ווי אייזן נישט צו טוהן אַ חס-
מיט אַרעמעלייט, און דיין גאַנצע מידקייט איז נאָר כדי צו דערפילן דיין
בוך, און דו ביזט להוט נאָך גוטע עסנוואַרג און נאָך די הנאות פון דעם
גוף, איז דאָס אַ שלעכטע פירונג.

תפילה צום אויבערשטן אַז מען זאָל האָבן האַרץ פון

רחמנות

יד. ועל זה, און דערויף זאָל יעדער מענטש מתפלל זיין, אַז דער-
אויבערשטער זאָל אים געבן אַ האַרץ פון רחמנות, אַזאַ
האַרץ וואָס זאָל צוהערן די אביונים, צוהערן דאָס געשריי פון די
אַרעמעלייט זיי צו געבן צדקה און זיי צו ראַטעווען פון זייערע
רויבערס, אַזאַ האַרץ וואָס זאָל גומל חסד זיין מיט די אַרימעלייט וואָס

לערנען תורה, ווייל דער זוהר וואָרנט אָן אַז דער מענטש מוז העלפן די אידן וואָס לערנען תורה, און זיי זענען פריער פון זיינע קרובים.

דער עושר וואָס העלפט נישט די אָרעמעלייט, גיט נױס און כוח פאַר דעם נחש הקדמוני

טו. כיון שאדם, ווייל אַז דער מענטש לענט נישט אונטער די אָרימעלייט וואָס לערנען תורה, דאַן גיט ער ח"ו אַן אונטערלענונג פון פיס און כח צו דעם נחש הקדמוני און צו זיינע חיילים, וואָס דער אויבערשטער האָט געטוהן מיט זיין גרויט רחמנות אַז דער שלאַנג זאָל נישט האָבן קיין פיס נאָר ער זאָל קריכן אויף זיין בויך, ווייל אויב ער וואָלט ח"ו געהאַט פיס וואָלטן די מענטשן ח"ו נישט געקענט האָבן קיין קיום, און צוליב די זינד וואָס די רייכע מענטשן לעהנען נישט אונטער די תורה-לערנערס מיט געלט, ווערט געפונען פיס צום שלאַנג ער זאָל זיך שטאַרקן און דערוועקן גזירות ח"ו.

דעריבער מוז דער מענטש מתפלל זיין פאַר דעם אויבערשטן ברוך הוא וואָס אין זיינע הענט איז צו נייגן דעם מענטש'ס האַרץ ווי עס איז זיין ווילן. זאָל ער מתפלל זיין אַז דער אויגעשרטער ברוך הוא זאָל פאַר אים נייגן זיין האַרץ ער זאָל זיין אַ וותרן אין געלט ווי עס געהער צו זיין, און ער זאָל נישט זיין קיין קמצן, און אויך נישט קיין איבעריגער וותרן מער ווי זיין מעגליכקייט איז, ווייל זיין סוף וועט זיין אַז ער זאָל חלילה דאַרפן אַנקומען צו מענטשן. דאָס זאָל ער אָבער אויך זעהן אַז ער זאָל נישט זיין צו קאַרג.

טז. ובא וראה, קום און זעה וואָס עס שטייט אין זוהר פרשת בשלח (דף ס"ה עמוד א'): רבי אבא זאָגט, נױס שטייט

אין פסוק (קהלת ה, יב) 'יש כָּעָה חוֹלָה כְּאִתִּי תַחַת הַשָּׁמַשׁ, עס איז פאַראַן אַ שלעכטע קרענק האָב איך געזען אויף דער וועלט, איז דאָך שווער, וואו איז דען פאַראַן אַ קראַנקהייט וואָס איז נישט שווער? נאָר דער ענין איז, ווייל עס איז פאַראַן אַ כחה משחיתים וואָס אין געוויסע

צייטן גייען זיי אַרויס פון דעם טיפן תהום, און קומען און רוהען אויף דעם מענטשן און באַצווינגען דעם מענטשן אונטער זייער רשות, אַז דער מענטש זאָל נישט האָבן קיין שליטה אויף זיין געלט, און נישט נאָר אַז ער זאָל זיכער נישט קענען געבן צדקה מיט דעם געלט, אָר אפילו פֿאַר זיך אַליין זאָל ער נישט האָבן די מעגלעכקייט צו געוועלטיקן אויף זיין געלט, צו קויפן פֿאַר זיך עפעס אַ גוטע עסנוואַרג אָדער אַ קלייד צו מאַכן פֿאַר זיך אָדער פֿאַר זיין ווייב און קינדער ווי עס פֿאַסט פֿאַר אים לויט זיין רייכטוהם, און זיין געשטאַלט און זיין גאַנג איז ווי אַן אַרימאַן.

יז. נמצא, קומט אויס אַז ער ליידט אַלערליי יסורים און ער גייט אַרום אָנגעטוהן אין פֿאַרלאַטעטע קליידער. ווען ער דאָט אפילו אין זיין הויז אַלדאָס גוטס, האָט ער אָבער דערפון קיין הוואה נישט, און דאָס אַלץ איז אָנגעברייט פֿאַר אַן אַנדער מענטש וואָס אין הימל האָט מען אויף אים אויסגערופן אַז דאָס גוטס פון דעם קמצן וואָל זיין אָנגעברייט צו דעם און דעם מענטשן, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (איוב כז, יז) "יִכִּין כְּשֶׁע וְצִדִּיק יִלְבָּשׁ", דער רשע טוט אָנגרייטן און זייער צדיק וועט זיך דערין אָנקליידן.

די כת משחיתים וואָס זענען פריער דערמאנט געוואָרן, ווערן אָנגערופן "רעה", אַז אויף זיי ווערט געזאָגט אין פסוק (תהלים צא, יז) "לֹא תִאֵוֹנָה אֱלֹהֵי כְּעָה", עס וועט זיך נישט טרעפן צו דיו די כתה משחיתים וואָס ווערן אָנגערופן "רעה".

נו, דער מענטש וואָס איז אינעם רשות פון די משחיתים וואָס ווערן אָנגערופן מיטן נאָמען "רעה", איז גלייך ממש צו אַ קראַנקן וואָס פֿאַר אים שטייט אַלערליי עסנוואַרג און געשמאַקע מאכלים, און ער קען זיי נישט פֿאַרזוכן צוליב זיין שלאַפֿקייט. אַזוי אויך איז זייער מענטש וואָס איז אונטער דעם רשות פון די שלעכטע משחיתים, און פון אַלע זיינע מעשים קומט אים גאָרנישט אַרויס, נישט אויף זייער

וועלט און נישט אויף יענער וועלט, נאָר די תכריכים וואָס מען קליידעט אים אָן נאָך זיין טויט.

יח. וזה שאמר, און דאָס איז די כוונה פון דעם פסוק אין קהלת (ו),
 (ב) "אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ הָאֱלֹקִים עוֹשֵׁי וְנִכְסִים
 וְכְבוֹד", דער מענטש וואָס דער אויבערשטער געט אים עשירות און
 פאַרמעגנס און כבוד, "וְלֹא יִשְׁלִיטֵנוּ אֱלֹקִים עָלָיו", און דער
 אויבערשטער מאַכט אים נישט געוועלטיגן דערויף, "וְנִגְזַר זֶה רָעָה
 חוֹלָה", דאָס איז צוליב דעם וואָס ער איז אונטער דעם רשות פון די
 משחיתים וואָס ווערן אָנגערופן רעה, און ער איז גלייך ווי אַ קראַנקער
 וואָס אַלדאָס גוטס שטייט פאַר אים און ער קען עס נישט עסן.

דעריבער, זאָל דער מענטש זעהן צו טוהן דאָס וואָס איז
 רעכטפאַרטיג אין די אויגן פון דעם אויבערשטן און פון
 מענטשן, דאָס הייסט ער זאָל נישט זיין קאַרג און אויך נישט צו מילד,
 און אַ גוטער נאָמען איז בעסער פון גוטן בוימאיל, און אַזוי וועט אים
 גוט זיין אויף דער וועלט און ער וועט אַוועקגיין פון דער וועלט מיט אַ
 גוטן נאָמען, און עס וועט אים זיין גוט אויך אויף יענער וועלט, אַמֵן.

בעזרת השם יתברך

הסכמות

גדולי

דורינו

שליט"א

RABBI SOLOMON KRAUSZ

21:5 Rutledge Street
Brooklyn, NY 11211
(718) 387-3881

שלום קרויז

אב"ד דק"ק אודווארי
כעת הרב בביהמ"ד בית ישעיהו
מח"ס שו"ת דברי שלום די"ח ושאר ספרים עה"ת וסוגיות

בס"ד, עש"ק זאת חקת התורה תש"ס

מען האט מיר געוויזן דעם הייליגן ספר קב הישר וואס מיין פריינט הרה"ג המפורסם, וועלכער האט ארויסגעגעבן פילע טייערע חיבורים לטובת הכלל, צווישן זיי דעם ספה"ק שבט מוסר, וואס האט גאר פיל מצליח געווען ברוחניות צוליב דעם שיינעם דרוק אין די אידישע שפראך, און יעצט האט ער מיט גרויסע כוחות און יגיעות מצליח געווען ארויסצוגעבן דעם הייליגן ספר קב הישר אין די אידישע שפראך, וואס איז זייער נויטיג אין יעדע אידישע שטוב, כדי אויך די פרויען און מנידלעך זאלן געוואוינט זיין צו לערנען אין אים שטענדיג, און דורכדעם וועט מען צוקומען צו געוואלדיגע דרגות אין יראת שמים.

איך האב נישט גענוג לויב ווערטער פאר די גרויסע ארבעט וואס מען האט אריינגעלייגט אין דעם ספר. איך בין בטוח אז דער וואס וועט ארייננעמען דעם הייליגן ספר אין זיין הויז, און די בני בית וועלן זיין געוואוינט צו לייענען אין דעם ספר, וועט דאס צוהעלפן בעזהשי"ת אריינצוברענגען א גוטן חינוך אין זיינע קינדער.

השי"ת זאל העלפן אז דער מחבר זאל מצליח זיין אין אלע ענינים, און ער זאל מחנך זיין זיינע קינדער אלס תלמידי חכמים ובעלי מידות טובות.

איך שרייב און חתמ'ע דעם בריוו לכבוד התורה הקדושה

הק' שלום קרויז אבד"ק אודווארי

מחבר ספרי שו"ת דברי שלום ו' חלקים

RABBI RAFAEL BLUM

100 KASHO DRIVE

BEDFORD HILLS, N.Y. 10507

רפאל בלום

ראב"ד דק"ק קאשוי יע"א

בעדפארד היללס, ניו יארק יע"א

בס"ד, יום ג' פרשת וירא תשס"א לפ"ק.

הביאו לפני איזה עלים מהעתקת קב הישר בלשון המדוברת ולמותר להארץ בשבח גדולת המחבר כי כבר יצא טבעו בכל העולם כולו בספריו המקודשים המלאים זיו ומפיקים נוגה, וכבר שונו ושותין בצמה דבריו הקדושים כל קהל עדת ישראל זה כמה דורות וכבר נתעוררו אלפי ישראל לחיק אביהם שבשמים בכח דבריו הקדושים החוצבים להבות אש ובתוכם גם גדולי הדור שהעידו על עצמם כן. ומקור הדברים בחז"ל ש"ס ומדרשים וגם בספרי קבלו, ונכתבו בלשון צח המתקבלים היטב בלב כל אחד.

וטובה גדולה וזכות הרבים נפלאה העתקת הדברים בלשון המדובר כדי שיהי' שוה לכל נפש אנשים נשים גדולים וקטנים ועי"ז יהיה יד הכל ממשמשים בו גדול כקטן וכולם מוצאים בו דברים נעימים ומתוקים, וכבר האריכו הספרים בגודל ללמוד ספרי מוסר בכל יום ובפרט בזמן הזה שהדור פרוץ במלואה בעוה"ר אי אפשר כלל לעמוד נגד גלי הנסיונות בלי הלימוד בספרי הנחיצות המוסר.

ואחזיקנא טיבותא להני עוסקי בקדשי שמים הטורחין טובא להוציא מתחת ידן דבר שלם על טהרת הקודש ומצוה רבה להביא ברכה זו לבית ישראל כדי ולהשרות השכינה בביתם. וגם שהדברים שנכתבו בקדושה וטהרה יתאפשרו לקרב לבות ישראל לאבינו שבשמים.

יה"ר שנזכה כולנו לעבדו שכם אחד מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עבגצבב"א.

רפאל בלום

ראב"ד דק"ק קאשוי יע"א

RABBI MEYER BRANDSDORFRE מאיר בראנדסדארפער

Member of Beth Din
of the Eida Hachareidis
Rabbi of Batei Ungarin and vicinity
JERUSALEM
A/27 Shivtei Israel St. Tel. 582-9692

חבר הביד"צ העדה החרדית
רב שכונת בתי אונגארין והסביבה
בעיה"ק ירושלים תובכ"א
מח"ס שו"ת קנה בושם
רח' שבטי ישראל 27, טל. 582-9692

בס"ד, יום ב' לס' כתב זאת זכרון בספר, י"ב לחדש שבט תשנ"ז לפ"ק.

די דאָזיגע הסכמה ווערט געגעבן אין דעם שבח און גרויסקייט פון דעם באַוואוסטן גאון, ירא שמים, וואָס זיין "יראה" איז פריער און מערער ווי זיין "חכמה", וכו' ... הרה"ג כש"ת... וועלכער האָט זיך אונטערגענומען אַ גוטע זאך, איבערצוטייטשן דעם הייליקן ספר "שבט מוסר" פון לשון-הקודש צו די אידישע שפראַך ווי מען רעדט היינט צו-טאָג.

עס איז איבעריג זיך אַריינצולאָזן אין דער גרויסקייט און וויכטיקייט פון דעם דאָזיקן חיבור און די גרויסקייט פון זיין מחבר, ווייל עס איז שוין גוט באַוואוסט איבער דער וועלט, און זיין גוטער נאָמען איז צעשפרייט איבער דער וועלט נאָך פון די פריערדיקע דורות.

און דערפון פאַרשטייען מיר, אַז די מצוה וואָס הרה"ג כש"ת... האָט געטאָן ביים איבערטייטשן דעם ספר אויף אידיש, איז געוואָלדיק גרויס, ווייל דורך דעם וועט ער צוברענגען אַז אויך די פשוטע מענטשן, פויען און קינדער, וועלן לערנען אין דעם וויכטיקן ספר, וואָס איז פול מיט תורה און יראת-שמים.

אַט די גאַנצע אַרבעט האָט ער געטאָן אויף אַ שיינעם אופן, אין אַ גרינגע שפראַך און מיט גרויסע און ליכטיקע ווערטער, אַז יעדער זאָל קענען לערנען און פאַרשטיין אַן זיך אָנשטרענגען, אַזוי אַז יעדער זאָל האָבן די מעגלעכקייט צו לערנען אין דעם הייליקן ספר.

און השם יתברך זאָל אים העלפן, ער זאָל ענדיקן דעם ספר אין אַ גוטער שעה, און ער זאָל זוכה זיין "להגדיל תורה ולהאדירה", צו פאַומערן די לערנערס פון תורה, און אין דעם זכות וועלן מיר זוכה זיין צו די גאוו'ה און די ישועה, ביז מיר וועלן הערן דעם קול שופר פון משיח צדקנו, במהרה בימינו אמן.

גע'חתמ'עט, אין כבוד פון אונזער הייליקע תורה און אירע לערנער

מאיר בראנדסדארפער

חבר הביד"צ העדה החרדית, פה עיה"ק ירושלים

בעזה"ת

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהייזל יצ"ו

בעהמ"ח שו"ת באר משה י"ח

בלאמו"ר הרא"ש, בעמ"ח ספרי גפי אש ומליצי אש וש"ס

ברוקלין יע"א

אל מע"כ ידידינו הרה"ג המופלא ומופלג בהפלגת חכמים ונבונים זי"ר יפר"ו.
 בשמחה שמעתי שמע"כ הר"ת שליט"א עוסק במלאכת הקודש ומתכוון להוציא לא ד' עולם
 ספרי מוסר בשפה המדוברת-באידיש, בלשון המורגל בינינו, אשר אין ערוך למצוה רבה כזו, ומה גם
 ברור פרוץ כזה בעוה"ר, יצמח בזה טובה גדולה לנפשות היראים, בפרט לנשים ובתולות. ובוודאי
 רבים מבני עמינו אנשים ונשים וטף יתעוררו לבל ישטפו בהבלי העולם השוטף וזורם בכך העולם
 ברור האחרון הזה. ובדרך זו ישמר כל כבודה בת מלך פנימה, וכל הרוחות שבעולם לא יזוז אותן
 ממקומן, והיה כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל ישלח שרשיו וכו' ולא ימיש מעשות כל פרי,
 וחכמות נשים בנתה ביתה אשר בנינו כנטיעים בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל.

ועכשיו נדבה רוחו להעלות הספר הקדוש "שבט מוסר" מהרה"ק רבי אליהו הכוזב זצ"ל
 לרפוס במעלות רבות, הן ליפות הלשון, כי העברי-טייטש שדיברו בשעתו מוזר ומשונה מאד
 מהאידיש המדובר ומורגל בינינו, ודבר זה גרם שהרבה פסקו מלקרות בספה"ק הזה מאז ומקדם, הן
 לעשות ליתן ריוח ביו דיבור לדיבור, ולעשות כותרות לפני הענינים, וכן להדפיס באותיות מאירות
 עינים ובהרחבה, בטורח גדול הוצרכו לעבוד על כל תיבה ותיבה בדיוק.

וכמה גדול שכרו להביא סה"ק הזה, שהוא מלא מוסר ויראת ה' לכל בתי ישראל, כמו שהיה
 מאות בשנים לנר אלקים לנשמות בית יעקב אלו הנשים הצדקניות, וקו"ח כעת בעקבתא דגמשיחא,
 אשר מלאו פני תבל בדברי הבל וקלקול בכל הלשונות, ושיחות, אשר יש להרחיקם מגבול וזניעות
 והטהרה. וספר הקדוש הזה יפית בהם רוח של קדושה, אהבת השם ותורתו הקדושה, כמו שז"ה בכל
 הזמנים.

למותר להאריך בשבח הספר והמחבר, די לנו מה שמובא משלשה קדושי עליון נל אחד
 ברורו: ז"ל החי"א בשם הגדולים: מורנו הרב רבי אליהו הכהן אחד מרבני איזמיר, חזר יותר
 משלשים חבורים מספר הסמוך לארבעים, והיה אפוטרופוס גדול לעניים שהיה הולך וקובץ
 על ידי מהגבירים ומחלק לעניים, ורבים השיב מעון בדרשותיו ותוכחותיו ומתק לשונו.
 וכבר בא לו אדם מישראל בביתו יום שבת קרש אחד הדרוש ונשק ידיו ואמר לו ידוע להוי' הרב כי
 הוא היה מוכן לעשות עברה והיום הזה בשמעו דרוש הארון חזרתי בי ונפקחו עיני... והיתה מנוחתו
 בשנת תפ"ט, עכ"ל.

וז"ל הגאון רבי חיים אבולעפיא זצ"ל: "נהירנא כד הוינו זוטרא הנה נא העיר הזאת... שמה
 ישבו כסאות אלו ראשי סנהדראות... ומתוכם כעין החשמל דבר אחד לרור רב להושיע, הרב הדומה
 למלאך, הלא זה ארוני אליהו, אין בן העולם הזה גבורא דחשיב כותיה למחצה נשליש
 ולרביע, הן הן גבורותיו הן הן נוראותיו, ידעי רבנן וספרין פתיחו. ונשמע פתגם המלך אף משמיע
 כל ימיו של אותו צדיק יושב ודורש תחת אשר קנא לאלקיו כאיש מלחמות יעיר קנאה ידע. ורבים

השיב בתוכחות על עון יום ליום יביע", עכ"ל. וידוע מה שאמר הגה"ק רבי הלל מקאלאמיא שהספר שבט מוסר עשה אותו ליהודי.

ובהוצאה זו הוסיפו הוספות נחוצות בסוף הפרק, וסיפורי מעשיות שיהיו שוים לכל נפש אנשים נשים וטף, ועוד דברים טובים ומועילים, הכל בלשון קל ונקי, כדי שכאור"א יוכל להגות בו וילמדנו בינה וישיגו אורחות חיים, ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך. ונחוץ מאור שהבתי ספר יעשו שיעורים בשבט מוסר, ויקיימו בנפשם מאמר החכם "אולת קשורה בלב נער שבט מוסר ירחיקנה ממנו" (משלי כב, טו).

וגם עשו דבר גדול, להוציא לאור לילדים, קונטרסים בודדים מהפרקים ששייכים ביותר לקטנים למען יקראו בו הנשים והקטנים בזמנים הפנויים, כגון בשבתות וי"ט וכו'. והוא תועלת גדול להכניס אהבת תורה ויר"ש ומדות טובות בלבות בני ישראל, ובפרט בזמנים הללו, שהשוק מלא מכל מיני חוברות שאין בהם ריח תורה ויר"ש אמיתית, נחוץ מאד ספרים כאלו, בפרט בזשב"ר שלבם טהור, ע"י שיבינו תכלית המצוות ושמירתם עוד מילדותם, שיהי' שמור גם על העתיד י'הם.

עד כמה גדול ענין הוצאת ספרי מוסר באידיש לבני ולבנות ישראל הכשריון שיקראו במ ויעמדו באמונתם הטהורה, אנו רואים ממה שהגה"ק רבי הלל מקאלאמייע זצוק"ל רצה בעצמו לתרגם הספר "פלא יועץ" באידיש, ולקח עליו עול גדול ועבודה קשה כזאת, אך בכדי לזכות הרבים וז"ל"ק בהקדמתו: "וגם לפני רבות בשנים עלתה על דעתי לעשות כן, ובקשתי אז מן ידידי בר אבהן ירא ד' התורני המופלג והחריף הנגיד מו"ה יוסף גינז ז"ל המדפיס בעיר וויען הבירה שקנה מיורשי המחבר פלא יועץ הזכות של הדפסת ספר זה שיתן לי רשות להדפיסו בלשון אשכנז ונתן לי זאת בכתב אבל לא אסתייע מלתא לי לעשות כן, לכן זכות זה שיש לי, אני נתן שלא יהי' עליו שום פוצה פה, וחייב הוא לכל אחד ואחד להביא ברכה זאת לתוך ביתו לעיין בו בכל יום לכל הפחות חצי שעה ובשבת קודש רוב היום". כ"ה תשרי תרמ"ו קאלאמיא, הק' הלל ל"ש מוועטש. ע"כ.

פשוט הוא שסגנון זה שעובד על ידי המו"ל הנ"ל שליט"א, הוא שלו, ואין רשות לשום אדם להדפיס את ה"שבט מוסר" כפי שסודר על ידו, ואולם יען שהשקיע בזה עבודה רנה והון עצום, וכדי שלא יהיו עושי מצוה ניזוקין, וגם שלא לנעול דלת על להבא, ראיתי לחוות דע זי העני' שאין לשום אחד להדפיס הספר "שבט מוסר" כמתכונת עבודתו, דהיינו בלשון אידיש מתוקן לפי המדובר בדורינו במשך עשרה שנים מיום שיצא לאור הספר הזה ועיין מה שכתב זקני בתשובת זתי"ס חוי"מ סי' מ"יא שנכון לגזור כזה).

ע"כ בוודאי דבר גדול עשה בזה, ומצוה יקרה וחשובה, לעמוד לימינו ביד רחנה ורוח נדיבה הן בהחזקה לההוצאות הרבות, והן בהפצת הספר בקרב עם סגולה, ושכרם אתם, ולהו"ל עוד ספרים באידיש, אשר ינטעו שורש טוב בכל בית ישראל אשר דרך ישראל סבא חביב ואהוב בעיניהם, וכל מי שמסייע בידם לזכות גדול יחשב, כי הוא בכלל מזכי הרבים שאין קץ למתן שכרם, ואשרי חלקם.

והשי"ת יהי' בעזרו שיזכה להרחיב גבולי הקדושה, ויזכה במהרה לראות בד תרוממות קרן ישראל.

באעה"ח למען המצוה הקדושה כי רבה היא

משה שניערן

אב"ד דעברענין יצ"ו

פה ברוקלין יצ"ו

בעזה"ת

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהייל זל יצ"ו
 בעהמ"ח שו"ת באר משה י"ח
 בלאמו"ר הרא"ש, בעמ"ח ספרי גפי אש ומליצי אש וש"ס
 ברוקלין יע"א

צו אונזער הויכגעשעצטער פריינד, חכם און נבון, ז"ר יפר"ת מיט פרייד האָב איך געהערט אז אונזער הויכגעשעצטער פריינד, הד"ת שליט"א, גיט זיך אָפּ מיט דער הייליגער אַרבעט, און גרייט זיך אַרויסצוגעבן און באַלייכטן די וועלט מיט ספרי מוסר אין מאַמע-לשון - אידיש, ווי מ'רעדט היינט צו-טאָג, וואָס די מצוה איז זייער הויכגעשעצט, ספעציעל אין אונזער דור, וועלכער איז זייער פרוץ בעוה"ר, וועט דערפון אַרויסקומען אַ גרויסע טובה צו די יראים, ספעציעל צו פרויען און מיידלעך. און געוויס וועלן פילע מענער, פרויען און קינדער פון אחינו בני ישראל, זיין געוואָרנט נישט פאַרשלעפט צו ווערן אין דעם שטראָם פון נאַרישקייט פון דער וועלט וואָס שטראָמט און פאַרפלייצט די גאַנצע וועלט אין דעם לעצטן דור. און אַזוי וועט געהיטן ווערן דער כבוד פון אידישע טעכטער - וְל כבודה בת מלך פנימה, און אַלע ווינטן פון דער וועלט וועלן נישט אומשטאַנד זיין זיי צו רירן פון זייער אַרט, ווי עס שטייט "והיה כנין שתול על פלגי מים ועל יובל ישלח שרשיו וכו' ולא ימיש מעשות וְל פרי וחכמות נשים בנתה ביתה אשר בנינו כנטיעים בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל".

און איצטער האָט ער זיך אונטערגענומען אַרויפצוברענגען דעם הייליקן ספר "שבט מוסר" פון דעם הייליקן רבי אליהו הכהן זצ"ל אין דרוק מיט אַ סך מעלות, סיי אַ שיינע שפראַך, וואָרום די עברי-טייטש וואָס מען האָט גערעדט אין יענער צייט איז פולשטענדיק אַנדערש פון דעם אידיש וועלכן מען איז געוואוינט היינט צו-טאָג, און דאָס האָט פאַראורזאַכט אַז מענטשן האָבן אויפגעהערט אַריינצוקוקן אין דעם הייליקן ספר. אויך האָט ער באַשיינט דעם הייליקן ספר מיט אַפּזונדערן איין זאך פון דער צווייטער, און אַוועקשטעלן קעפלעך פאַר די עניניוֹ, און די אותיות זיינען שיינע און גרויסער וואָס לייכטן אין די אויגן, און יעדער וואָרט איז אויסגערעכנט, דורכגעקוקט און פאַראַכטן פינקטלעך, און דאָס אַלעס איז אים אַנגעקומען מיט גרויס מיא און אַ סך אַרבעט. און ווי פיל איז זיין באַלוינונג פאַר אַריינברענגען דעם דאָזיקן הייליקן ספר, וואָס איז פול מיט מוסר און יראת השם, צו יעדער

אידיש הויז, וואָס דער הייליקער ספר איז הונדערטער יאָרן געווען אַ הייליגע ליכט צו די נשמות פון בית יעקב וואָס דאָס מיינט די נשים צדקניות, און כל-שכן איצטער ווען מיר האַלטן ביי די פוסטויט פון משיח, ווען די וועלט איז אָנגעפילט מיט פוסטע און פאַרדאָרבענע זאָכן אין אַלע שפּראַכן, אומעטום, וואָס דאָס דאַרף דערווייטערט ווערן פון גרעניץ פון באַשיידנקייט און ריינקייט. און דער הייליקער ספר וועט אַריינבלאָזן אַ הייליקן רוח, אַ רוח פון אהבת השם און זיין הייליקע תורה, ווי עס איז געווען אין אַלע צייטן.

מיר וועלן זיך דאָ נישט אַריינלאָזן צו באַוואונדערן דעם ספר און זיין מחבר. מיר וועלן נאָר ברענגען די ווערטער פון דריי ווייליקע צדיקים, יעדערער אין זיין דור:

1) דער חיד"א אין ספר "שם הגדולים":

"מורנו הרב רבי אליהו הכהן אחד מרבני איזמיר, חבר יותר משלשני חבורים מספר הסמוך לארבעים, והיה אפטרופוס גדול לעניים שהיה הולך וקובץ על ידי זמגבירים ומחלק לעניים, ורבים השיב מעון בדרשותיו ותוכחותיו ומתק לשונו. וכבר בא לו אדם מישראל בביתו יום שבת קדש אחר הדרוש ונשק ידיו ואמר לו ידוע להוי להרב כי הוא היה מוכן לעשות עברה והיום הזה בשמעי דרוש האדון חזרתי בי ונפקחו עיני... והיתנו מנוחתו בשנת תפ"ט".

"מורנו הרב רבי אליהו הכהן איינער פון די רבנים נון דער שטאָט איזמיר, האָט מחבר געווען מער ווי דרייסיק ספרים כמעט פערציק, און ער האָט זיך פאַרנומען מיט די אַרעמע לייט דורך אַרומגיין און צוזאַמענקלייבן פון די נגידיים און פאַרטיילן צו די אַרעמע, און פיל מענטשן האָט ער אָפּגעהאַלטן פון זינד דורך זיינע ריידעס און די תוכחה מיט זיסע ווערטער. און איינמאָל נאָכן ריידן שבת איז איינער געקומען צו אים אין דער היים און אים געקושט די הענט זאָגנדיק אַז ער האָט זיך געגרייט צו טאָן אַן עבירה, און היינט הערענדיג ד' דרשה האָט באַשלאָסן זיך פולשטענדיק אָפהאַלטן דערפון. ער איז נפטר געוואָרן אין יאָר תפ"ט". דאָס זענען די ווערטער פון חיד"א.

2) דער גאון רבי חיים אבולעפיא זצ"ל:

"נהינא כד הוינו זוטרא הנה נא העיר הזאת... שמה ישבו כסאות אלו ראשי סנהדראות... ומתוכם כעין החשמל דבר אחד לדור רב להושיע, הרב הדומה למלאך, הלא זה אדוני אליהו, אין בן העולם הזה גברא דחשיב כותיה למחצה לשליש ולרביע, הן הן גבורותיו הן הן נוראותיו, ידעי רבנן וספרין פתיחו. ונשמע פתגם המלך אף משמיע כל ימיו של אותו צדיק יושב ודורש תחת אשר קנא לאלקיו כאיש מלחמות יעיר קנאה ידעי. ורבים השיב בתוכחות על עון יום ליום יביע".

"איך געדענק אין מיין יוגנט, אין דער שטאָט... זענען געווען די ראשי סנהדראות... און צווישן זיי האָט זיך אַרויסגעוויזן ווי אַ שטראַל פון ליכט, דער רב וואָס איז געגליכן צו אַ מלאך, דאָס איז מיין האָר הרב אליהו. אויף דער גאַנצער וועלט איז נישטאָ קיין מענטש ווי ער, אפילו נישט האַלב אַדער אַ פערטל אַדער אַפילו אַ דריטל... און פיל

מענטשן האָט ער אָפּגעהאַלטן פון זינד...". דאָס זענען די ווערטער פון דעם גאון רבי חיים אבולעפּיא זצ"ל
 (3) עס איז באַוואוסט וואָס דער הייליקער גאון און צדיק רבי הלל פון קאלאמייא האָט געזאָגט, אַז דער ספר "שבט מוסר" האָט אים געמאַכט פאַר אַ איד.

אין אַט דער אויסגאַבע איז צוגעגעבן געוואָרן וויכטיגע צוגאַבן ביים ענדע פון יעדן פרק. אויך וואונדערלעכע ערצילונגען, צוגענגליך פאַר יעדן, מענער, פרויען און קינדער - אַלץ אין אַ פיינע און גרינגע שפראַך, פאַר יעדערן צו לייענען, מען זאָל אָפּלערנען דערפון זי ריכטיגע וועג ווי מען זאָל זיך פירן, און עס איז באַוואוסט אַז אַ ביסל ליכט פאַרטרייבט אַ סך פינסטערניש. און עס איז זייער וויכטיג אַז זי מוסדות חינוך זאָלן איינפירן שיעורים אין דעם ספר "שבט מוסר", אין אַזוי וועלן זיי מקיים זיין דעם אָנזאָג פון דעם חכם "אולת קשורה בלב הנער שבט מוסר ירחיקנה ממנו" (משלי כב, טו).

אויך האָבן זיי געטאָן אַ גרויסע זאך, אָפּצודרוקן פאַר קינדען; באַזונדערע פרקים וואָס רעדן צו קינדער, אַז פרויען און קינדער זאָלן לייענען אין זיי אין די פרייע צייט, ווי שבת און יום טוב א.ד.ג., און דאָס איז אַ גרויסער אויפטו, אַריינצוברענגען ליבשאַפט צו תורה און יראת שמים אין די הערצער פון אידן. ספּעציעל אין היינטיגע צייטן ווען די גאָס איז פול מיט שריפטן וואָס פאַרמאַגן נישט קיין ריח פון תורה און אמת'ע יראת-שמים, איז עס זייער וויכטיק. און די קינדען; וואָס זייער האַרץ איז טהור, דורך דעם וואָס זיי וועלן פאַרשטיין דעם תכלית פון די מצוות פון קינדווייז אָן, וועט עס האָבן אַ ווירקונג אויף די קומענדיגע יאָרן.

אויף די וויכטיקייט אַרויסצוגעבן ספרי מוסר אויף אידיש פאַר אידישע כשר'ע קינדער אַז זיי זאָלן אין דעם לייענען און זיך שטאַרדן אין זייער אמונה - קענען מיר זיך איבערצייגן פון דעם פאַקט וואָס דער הייליגער רבי הלל פון קאלאמייא זצוק"ל האָט אַליין געוואָלט איבערטייטשן דעם ספר "פלא יועץ" אויף אידיש. ער האָט זיך אונטערגענומען די שווערע אַרבעט נאָר אויף צו מזכה זיין די מאַסן. ער שרייבט אין זיין הקדמה:

"וגם לפני רבות בשנים עלתה על דעתי לעשות כן, ובקשתי אז מן ידידי בר אבון ירא ד' התורני המופלג והחריף הנגיד מו"ה יוסף גינז ז"ל המדפיס בעיר וויען הבירה שקנה מיורשי המחבר פלא יועץ הזכות של הדפסת ספר זה שיתן לי רשות להדפיסו בלשון אשכנז ונתן לי זאת בכתב אבל לא אסתיעע מלתא לי לעשות כן, לכן זכות זה שיש לי, אני נתן שלא יהי' עליו שום פוצה פה, וחייב הוא לכל אחד ואחד להביא ברכה זאת לתוך ביתו לעינין וזו בכל יום לכל הפחות חצי שעה ובשבת קודש רוב היום". כ"ה תשרי תרמ"ו קאלאמייא, הי' הלל ל"ש מוועטש.

"און אויך, פאַר פילע יאָרן איז מיר איינגעפאַלן אַזוי צו טאָן; און איך האָב געבעטן ביי מיין פריינד דער גרויסער תלמיד חכם און

ירא ה' מו"ה יוסף גינז ז"ל, דער דרוקער פון וויען, וועלכער האָט אָפּגעקויפט פון די יורשים פון דעם מחבר די ערלויבעניש צו דרוקן דעם ספר "פלא יועץ", ער זאָל מיר ערלויבן צו דרוקן דעם ספר אין אידיש און ער האָט עס מיר געגעבן אין שריפט, אָבער עס איז נישט פאַרווירקלעכט געוואָרן. און דעריבער, גיב איך אָפּ יעדן זכות וואָס איך האָב, אַז יעדערער זאָל זיין ערלויבט דאָס צו דרוקן, און יעדערער זאָל אַרײַנברענגען די ברכה אין הויז אַרײַנצוקוקן אין אים יעדן טאָג ווייניקסטנס אַ האַלבע שעה, און שבת קודש מערסטע פון טאָג. כ"ה תשרי תרמ"ו קאללאַמייא, הק' הלל ל"ש מוועטש. דאס זענען די ווערטער פון רבי הלל פון קאלאמיא.

עס איז אַ זיכערע זאָך אַז דער ספר ווי ער איז געשריבן - באַלאַנגט צום אויבנדערמאָנטן און עס איז פאַרבאָטן דאָס איבערצודרוקן. און וויבאַלד ער האָט אַרײַנגעלייגט אַ סך אַרבעט און אַ געוואָלדיגע גרויסע סומע געלט, איז כדי אויסצומיידן פון אים אַ פאַרלוסט, און אים נישט אָפּהאַלטן פון ווייטער טאָן - לאַז איך וויסן מיין מיינונג, אַז קיינער טאָר נישט דרוקן דעם ספר "שבט מוס" אויף אידיש ווי עס ווערט גערעדט היינט צו טאָג, צען יאָר פון דעם טאָג ווען דער ספר וועט אַרויס פון דרוק (זע וואָס מיין זיידע, דער חתם סופר, האָט געשריבן אין אַ תשובה, חושן-משפט סימן מ"א וועגן דער באַוואָרעניש).

און צוליב די גרויס חשיבות פון דעם ספר, איז ווערט, און עס איז אַ גרויסע מצוה, אים צו שטיצן מיט אַ ברייטער האַנט און אַ אָפענער האַרץ, סיי אַליין קויפן דעם ספר און אויך העלפן צוטרײטן דעם ספר צווישן די אידן עם סגולה, און סיי אים העלפן אַרוינצוגעבן נאָך ספרים אין אידיש, וואָס וועלן ברענגען גוטע רעזולטאַטן אין יעדער אידישע הויז וואָס די אַלטע אויסגעטראָטענע וועג פון אונזערע עלטערן זענען באַליבט און פאַרהייליקט ביי זיי, און יעדערער וועלכער העלפט אַרויס אין דעם איז עס גערעכנט פאַר אַ גרויסן זכות, און ער איז "בכלל מזכי הרבים" וואָס זייער באַלוינונג איז אומבאַגרעניצט, און וואויל איז זיי.

און השם יתברך זאָל אים קומען צו הילף אויף פאַרבוײטערן די גרענעצן פון הייליקייט, און מען זאָל זוכה זיין אין גיכן צו זען אין דער געהויבנקייט און דעם כבוד פון אידן.

באעה"ח פאַר די הייליגע מצוה וואָס איז זייער גרויס.

משה שטערן

אבי"ד דעברעצין יצ"ו

פה ברוקלין יצ"ו

כעזרת השם יתברך

הסכמות

הגאונים

הצדיקים

הקדושים

אשר בארץ המה

למהדורות הקודמות

הסכמות גאוני מצוקי ארץ למהדורות הקודמות

הסכמת וגזירת חרם מיהרב הגאון הגדול המפורסם
מהור"ר נפתלי הכהן אב"ד ור"מ דק"ק ורנקבורט דמיין

באשר שהאלוף המרומם התורני כבוד שמו מוהר"ר צבי הירש בן הרב הגאון המפורסם מוהר"ר אהרן שמואל ז"ל קאיידנוור טרח ואסף וליקט ספר הנחמד הנקרא קב הישר והביאו לבית הדפוס, ובקש מאתי לגזור אומר ויקם שלא ישיג איש אחר את גבולו כעני המהפך בחררה וכו' ככן נתתי לו רשות והרמנא להדפיס הספר הנ"ל, ככן גזורי כגזירות נח"ש ששום אדם מיישראל אינו רשאי להדפיס ספר הנ"ל כדמותו וכצלמו הן על ידי עצמו והן ע"י אחרים בדפוס ישראל או אומות העולם כל ימי העולם בלתי רשות המחבר הנ"ל, ולהשומע יונעם ותבא עליו ברכת טוב.
נפתלי הכהן*

החונה פה ק"ק ורנקבורט דמיין יע"א ואגפיה

י"ב א ג' אלול תס"ה לפ"ק

(*) הוא הגאון הגדול רבי נפתלי כ"ץ בעל "סמיכת חכמים" זקוק"ל.

הסכמת הרב המאור הגדול

מהור"ר שמואל כ"ץ אב"ד דמדינת דרמשטאט

ורובץ תחת משאו בכית המדרש הגדול דקלוזי בק"ק ורנקבורט דמיין יע"א
הנה ראינו אלהים עולם לפנינו ה"ה הגאון מופת הדור אב"ד ור"מ דקהילתינו יצ"ו אשר נתן רשות והסכמה להאלוף הרבני מוהר"ר צבי הירש בן הגאון המפורסם מוהר"ר אהרן שמואל זצלה"ה קאיידנוור להביא לבית הדפוס ספר הנקרא קב הישר מעט הכמות ורב האיכות כי אלהים עשה שיראו מלפניו וזה כלה אדם. מצורף לזה גור ואמר כגזירת עירין פתגמין בחוים ונח"ש דלית ליה אסותא שלא להשיג גבול אשר גבל המחבר. ככן מי יראה יציאות הצדיק הגואן הלזה ולא יצא אחריו, ככן אני מסכים לדברי הרב הגאון הנ"ל ומובטח אני שכל ידים איש את ידו למעול מעל, בדבר אשר לא (מעל) [עמל], ואשר יזלזל באזהרה, כבר מילתיה אמורה, שעובר על חרם של הגאון הנ"ל, ומאן דחייש לאזהרותינו יחולו ברכות על ראשו. כברכת נפשינו.

דצרי הקטן שמואל כהן שאטין

היושב באהל בית המדרש בק"ק ורנקבורט דמיין

ורובץ תחת משאו דיושבי מדינת דרמשטאט

חותם יום שנאמר בו פעמיים כי טוב, ה' אלול שנת תס"ה לפ"ק.

הסכמת הגאון הגדול החכם כמוהר"ר שלמה אאיליין

אנ"ד ור"מ דק"ק ספרדים נאמשטרדאם יע"א

בואו ונחזיק טובה להרב המופלא המנוח כמוהר"ר צבי הירש בן הגאון המפורסם מוה"ר שמואל קאידנוור אשר פעל ועשה וחיבר ספר קב הישר מנופה ביי"ג נפה, דבר השווה לכל נפש היפה, בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו באמות ובתמים, בדברים ישרים ונעימים, ורבים מעמי הארץ מתייעדי"ם ידיעה גמורה, בשפה ברורה, לשמור ולעשות ככל הכתוב בתורה, ולהיות שאין זכרון לראשונים אשר נדפסו כי לא נמצא רק אחד בעיר ושנים במשפחה, ואין רוח הבריות מהם נוחה, נרב לבו של האלוף הנעלה כהר"ר שלמה כ"ץ פרופס המתעסק בקדשי שמים להדפיס פעם שנית מבורר ומלובן ומזוקק שבעתיים, בכך אמרתי נגזרתי לגזור גזירה לגזירה שלא ירים איש את ידו להשיג גבולו תוך עשרה שנים מיום גמר המלאכה, והעזומע לדברי תבא עליו ברכת טוב.

כה דברי החותם פה אמשטרדס

יום השישי כ' לחדש כסלו שנת כי אתן אתכם לשם ולתהלה לפ"ק.

העומק על התורה ועל העבודה תור אמוני עם סגולה ק"ק ספרדים הי ע"י
איש לעיר שלמה צכמוהר"ר יעקב אאיליין זל"ה

הסכמת הגאון הגדול המפורסם כמוהר"ר אברהם נר"ו

אנ"ד ור"מ דק"ק אשכנזים נאמשטרדס יע"א

ראיתי גודל תועלת לאנשים ונשים אוצר מלא יראה מעורר לבבות לעבודה הנורא יתברך, בחיבור אשר איזן ותיקן האלוף המנוח כבוד מוהר"ר צבי הירש בהגאון המפורסם כבוד מוהר"ר שמואל קאידנוור זצ"ל"ה בספר קב הישר הנדפס בשנת ס"ה, ולא נמצא מהם כי אם אחד בעיר מעומי דמעומי כמעט אשר נשכח שמו, והוא יגע וחקר ופעל, ניחא לאותו צדיק בקברו שדבריו לזכות הרבים יהפשוט ויהעלה בקרב הארץ, להיות זכרונו נעולם נמרץ. נדרשתי מהאלוף הר"ר שלמה כהן פרופס להדפיס ספר קב הישר הזה בדפוס ואה ומשובח בתכלית היופי בתרייתא עדיפי מקמייתא, בכך ראוי להיות שכר טוב בעמלו כי הוא מן המזכה רבים יחשב, וקל וחומר שלא יבחו זרים יגיעו ויפסיד כהנ"א. הנני מסכים להדפיס הספר, וגוזרני עד מקום שיד גזירתי מנעת שלא ידפיס אדם שנית ספר קב הישר עד כלות עשרה שנים מגמר הדפוס בלתי רצון הש"ך הנ"ל, והשומע לדברי, אל הטוב יגמור בערו לטוב כל הימים, ויכלה שנותיו בטוב ובנעימים.

אני המדבר להגדיל התורה ולהאדירה ה בסל"ו תפ"א לפ"ק.

הקטן הצרסם צה"ה המנוח כמוהר"ר יודא זל"ה

חונה פה ק"ק אמשטרדס קהל אשכנזים יע"א

הסכמת הגאון הגדול המפורסם החסיד כמהור"ר יחיאל מיכל נר"ו

אב"ד זר"מ דק"ק ברלין זק"ק פרנקפורט דאדר והמדינות יצ"ו
 ספר קב הישר הנדפס זה שנים רבות והוא מוסר להגהוג
 וליישר למען ילך האדם בדרך טובים ובדרך תמים,
 לאהבה וליראה את ה' כל הימים, דרך הישר מסילה
 לאלהינו ולא יפנה דרך כרמים, בודק בנר היפה לבדיקה
 וחדרי בטן חופש, והוא שוה לכל נפש, מודד בק"ב
 וקביים, לגדול וקטן ואיש הביניים, מדבר בלשון הקודש,
 ושלה את ביאורו משלה הרגל בלשון הרגיל ודש, והנה
 הנעלה ה"ה כהר"ר ישראל יצ"ו מיעסניץ המדונים
 ספרים רבים ונכבדים לזכות הרבים ביקש מאותי
 להסכים בהדפסתו ספר הזה ובמלאכתו אשר הוא
 עושה, ולבאר בלי ירים איש את ידו להדפיסו שנית ונוך
 משך עשרה שנים מיום כלות הדפוס, וכן דעתי מסכמת
 בגזרת נח"ש כאשר שאל, ירבו כמותו מדפיסי ספויים
 בישראל.

כה דברי היום מוצאי שבת קודש בער"ח שביט
 לסדר ולפרט והיה לאות וגוי ולטוטפת בין עיניך לפ"ק
 נאם יחיאל מיכל בלא"א מ"ו ה"ה כמהור"ר יהודה ליב
 זצללה"ה

חונה פה ק"ק ברלין ועל צבא ק"ק פרנקפורט דאדר והמדינות יצ"ו

הסכמת הרב המאור הגדול כמוהר"ר יצחק נר"ו

אנ"ד ור"מ דק"ק דעסויא זצ"ל

ישר אשיב לאיש כפעלו פועל צדק מלאה ארץ דעה ובינה, זכה וזיכה הרבינו בהדפסת מהר"מ אלשיך על נביאים אחרונים וכתובים ושאר ספרים כהנה וכהנה ה"ה בעל המדפים האלוף כהר"ר ישראל בר אברהם מק"ק יעסניץ עושה מלאכת השמים באמונה, עתה העיר ה' את רוחו להביא שנית אל בית הדפוס ספר קב הישר שחיבר התורני הרבניכמהר"ר צבי הירש בן הגאון המפורסם כמהור"ר אהרן שמואל קאייידנור זצ"ל, בהיות שאף אחד בעיר ושנים במשפחה לא תמצאנה, אמרתי לו ינחו ברכות על ראשך אתה איש תמים, נמצאת שלם בכל פעמים, זה שנים וימים, אף עתה כוונתך רצויה לאביך שבשמים, הוא יתן לך חיים, אך בראותי הסכמת הגאון הגדול כמהור"ר נפתלי כ"ץ זצ"ל אב"ד ור"מ דק"ק פרנקפורט דמיין, ואחריו מ"ו התכם השלם הגאון הגדול כמהור"ר שמואל כ"ץ זאמין זצ"ל אב"ד ור"מ בבית המדרש דק"ק פרנקפורט דמיין שניהם בסגנון אחד עולים, בזירה שלא יודפס ספר קב הישר כל ימי עולם, דעתם הרחבה מיני ים ולבם הפתוח כהיכל ואולם, מאתי נעלם, הייתי משתומם כשעה חרא על מה עשולנו ככה הגאונים הנוכחים להיות חותם תורה בלימודיתעודה צרורים, מאירים עיני עברים, זקנים ונעים, נשיז ובתולות ובחורים, על לוח לבם קושרים, ועתה יהיו מונחים ח"ו בנגני נסתרים, לדור ד דים, בלתי ספק שהיה כוונת הגאונים לגזור בנדויים ואורורים, כדי שימכר המחבר הספרים, וכהיום מיום שנדפסו הראשונים, הוא שנת עשרים, כבר הלכו ונתקבלו דיד הכל משתזשים בהם ולא היו נשאים, ואל יאמר האומר דכוונת הגאונים היה אף אחד זה לא יבא אזור להדפיס ספר קב הישר שנית, אם לא שיתרצה להמחבר בריצוי כסף, הם כילא להוכיח כי אין זה ק"ו הישר, בעל המחבר גופא לא ניחא ליה דאיתהני בהאי עלמא כמו שכתב בהק"מה לחלק שני ז"ל: וחברתי זה הספר לא להתפאר וכו' וקורדום להתגדל בו וכו' עכ"ל. מצורף לזה ראיתי הגאון הגדול ה"ה כמהור"ר יחיאל מיכל נר"ו אב"ד ק"ק ברלין ונתן רשות להדפיס ספר קבר הישר הג"ל, בכך גם אנכי נתתי את ידי עם הר"ר ישראל הג"ל, עמו במלאכתו להביא ספר קב הישר אל הדפוס. גם מסכים אנ לאותן אזהרות וחרמות אשר נאורים מפי הגאון הג"ל על משך עשר שנים. מאן דישמע לדבריני יחולו עליו כל הברכות אמן.

כה דברי היום יום כ"ו שבט לסדר ולפרטלא תגע בו יד לפ"ק

נאום יוסף יצחק במהור"ר גרשון זצ"ל

חונה פה ק"ק דעסויא ואגפיה

הסכמת הרב הגאון הגדול מוהר"ר יוסף אב"ד דק"ק פרנקפורט דאדר יע"א

הנה הנעלה כהר"ר איצק מדפים מפה ק"ק פרנקפורט דאדר יע"א עוסק במלאכת שמים בהדפסת ספרי קודש, וכעת העיר ה' את רוחו להדפיס ספר הנחמד קב הישר כמו שנדפס בק"ק פרנקפורט דמיין שנת תס"ט אשר חיבר חבר מוהר"ר צבי הירש בן רבינו הגדול הגאון מהרש"ק ז"ל בעל "ברכת הזבח", וספר הלז אין בנמצא כי אם אחד בעיר כו' ומי שיש לו גזונו אותו בחדרי משניותו ואין חכמים מודים למי שגזונו ספר רפואת הנפש, מרפא לנשומה וגוף, שכל דבריו נאמרים בהשכל ומוסר, בכך אמרתי לפעלא נובא יישר כחו להדפיס כצלמו וכתבניתו שבפרנקפורט דמיין, נונים בלשון הקודש ולמטה בלשון אשכנז לקיים באר היטב, ישמחו הקונים בו, שזה לכל נפש לתלמידי חכמים וע"ה ונשים, כולם ישבעו לטוב.

והנני גוזר בנידוי ושמתא למי שישגיג גבולו מיום כלות הדפוס עד משך ששה שנים, ואמנם בתנאי שיתחיל להדפיס בראש חודש ניסן הבא עלינו לטובה קמ"ו ויגמר הדפסתו תוך שנתו מיום ההתחלה. ולהשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב.

יום א ט"ו ב טבת, אתה תקו"ם תרחם ציון לפ"ק

נאום הלעזר יוסף* חונה פה ק"ק פרנקפורט דאדר יע"א

בעל המחבר ספר פורת יוסף וגו'

(* הוא הגאון הגדול רבי יוסף תאומים בעל "פרי-מגדים" וצוק"ל

בעזרת השם יתברך

נייער ספר

קב הישר

השלם

אין אידיש

ערשינען נייע אויסגאבע פון ספר "קב הישר השלם" אין אידיש

די וועלט פון ספרים איז אין די איצטיגע טעג באשיינט געווארן מיט דער דערשיינונג אין דרוק פון דעם הייליגן ספר "קב הישר", וואס איז ארויסגעגעבן געווארן אין א הערליכער נייע אויסגאבע, אין אידישע איבערזעצונג.

דאכט זיך, אז מ'דארף נישט פאַרשמעלן דעם ספר "קב הישר", ווער דער מחבר איז און וואס דאס הייליגע ספר שטעלט מיט זיך פאַר. אָבער דאָך איז כדאי צו פאַרצייכענען אין קורצע שמריכן דעם באַדייט פון דעם ספר פאַר יעדן איד הירד וחרד לדבר ה'.

דער מחבר פון ספר "קב הישר" איז הגה"ק רבי צבי הירש קאיינדנאווער זצוק"ל, וועלכער איז געווען דער רב פון דער דער שטאט פראנקפורט דמיין, מיט פיר הונדערט יאָר צוריק.

וועגן די גרויסקייט פונעם מחבר

איז כדאי אַראָפּצוברענגען עטליכע אויסצוגן פון גאוני צדיקי ישראל וועגן דעם הייליגן ספר קב הישר

דער הייליגער "נועם אלימלך" זי"ע, - ר' אלימלך פון לזענסק האט שטענדיג געלערנט אין דעם הייליקן ספר "קב הישר". הונדערט און צוויי מאל האט ער געלערנט דעם "קב הישר" - לויט דעם נאנען און קאפיטלען פון ספר (אור אלימלך, אות ק"ה).

דער "שר שלום" פון בעלזא, ערשמער בעלזער רב זי"ע, האט עדות געזאגט אויף זיך, אז זיין יראת שמים האט ער געשעפט פון די הייליקע ווערטער פון דעם ספר "קב הישר" און אים געלערנט הונדערט און צוויי מאל לויט דעם נאמען און קאפיטלען פונעם ספר.

דער "פרי-מגדים" זי"ע, שרייבט: "קב הישר", א לעבנס-וויכטיקן ספר, וואס היילט די נשמה און גוף. אלע זיינע ווערמער זענען דורכגעטראכט און מוסר. עס העלפט סיי דעם תלמיד חכם און סיי דעם דורכשניטלעכן איד און פרויען".

דער חיד"א, - דערמאנט דעם "קב הישר" זייער א סך מאל אין זיינע ספרים און ער האט זיך שטענדיק געפונען אויף זיין מיש. ער זאגט אויף אים: א ספר וואס איז מעורר צו יראת שמים.

דער קאזניצער מגיד האט באוואונדערט דעם ספר און זיך אויסגעדריקט אויפן "קב הישר": "אז מען לערנט א שטיקל זוהר וואס געפינט זיך אין "קב הישר", איז דאס מער מסוגל מעורר צו זיין דעם מענטשן צו יראת שמים, ווי ווען ער וואלט געווען געלערנט דאס זעלבע שטיקל אין זוהר אליין (מאיר עיני חכמים תנינא, אמור).

דער "חתם-סופר" זי"ע, באמאנט אין זיין צוואה: "די מעכטער זאלן לערנען אין די ערלעכע ספרים אויף אידיש, וואס זענען באזירט אויף די אגדות חז"ל. זיין גרויסער תלמיד דער "לב העברי", זאגט, אז דאס איז מאקע געווען די כוונה פונעם "חתם-סופר".

דער טשערנאבילער מגיד זי"ע, און זיין אייניקל ר' יצחק מסקווירא האבן זייער זייער משבח געווען דעם "קב הישר" און באפוילן צו לערנען אין אים.

דער ספר קב הישר איז צום ערשטן מאל געדרוקט געוואָרן אין שנת תס"ה, און איז זינט דאָן איבערגעדרוקט געוואָרן העכער זיבעציג מאל! דער ספר איז געווען אָנגענומען אין אַלע תפוצות ישראל. ערליכע איזין פלעגן זיך פירן צו האַלטן דעם ספר "קב הישר" אין זייער מלית-ביימל, כדי זיי זאָלן קענען קוקן דערין שטענדיג. אין געוויסע ערטער פלעגן רבנים פאַרלערנען אַ שיעור אין דעם ספר "קב הישר" יעדן טאָג צווייזן מנחה און מעריב.

מיט זיין הייליגע שפראך דערוואַרמט דער מחבר די אידישע הערצער, תוכו רצוף אהבה פאַר'ן באַשעפער און פאַר יעדן איד בכל מקום שהוא. ער ווייזט אָן אויף די חשיבות פון מקיים זיין יעדע מצוה באַזונדער, אַפילו די גאָר גרינגע מצוות וואָס מענטשן טרעטן אויף זיי, און אַלץ שרייבט ער מיט אַ פאַרשטענדליכע שפראַך, אַז אַפילו אַ קינד זאָל קענען פאַרשטיין.

דער ספר "קב הישר" איז געדרוקט געוואָרן אין לשון הקודש נאָך בחייו פון דעם מחבר, און אין יאָר תס"ה איז עס געדרוקט געוואָרן אין דער שטאָט פראַנקפורט. דערנאָך איז דאָס ספר איבערדרוקט געוואָרן מיט אַ נייע איבערזעצונג אין דער אידישער שפראַך. דער דעמאָלסדיגער אויסלייג פון אידיש איז אָבער גאַנץ אַנדערש ווי דער היינטיגער אויסלייג פון די אידישע שפראַך אין די קרייזן פון חרד'ישע אידן, וואו מען רעדט אידיש טאָג טעגליך. אויך איז יענע איבערזעצונג פון ספר "קב הישר" געווען גרייזיג אין פאַרשידענע ערטער.

דעריבער האָט זיך צוזאַמענגעקליבן אַ חשוב'ער וועד צו איבעראַרבייטן דעם אידישן פירוש פון דעם ספר "קב הישר", און עס אַרויסצוגעבן אין אַ פאַרגרעסערטע און פאַרבעסערטע אויפלאַגע. דער אויסלייג פון די אידישע איבערזעצונג איז פאַרראַכטן געווערן ווי זייט מעגליך, כדי עס זאָל זיין לייכט פאַר יעדן אַריינצוקוקן אין דעם ספר און עס צו לערנען אויף אַ קביעות'דיגן אופן.

אויך האָט מען מפענח געווען די הונדערטער ראשי תיבות וואָס זענען געדרוקט געוואָרן אין ערשטן דרוק פון דעם ספר אין אידיש. און צוגעלייגט נאָך צענדליגער מעלות, ווי קעפלעך אויף די ענינים אינמיטן די פרקים, צעטיילט די פאַראַגראַפן, און נאָך הידורים פאַר די נייע מהדורא.

אויך זענען צוגעגעבן געוואָרן וויכטיגע הערות און הוספות בינו
סוף פון אַ סאַך פּרקים, ווי אויך סיפורי מעשיות און אַנדערע ידיעות,
וואָס האָבן אַ שטאַרקן שייכות מיט די ענינים וועלכע ווערן
באַהאַנדעלט אין דעם ספר. אויך דאָרט וואו דער מחבר האָט דערמאָנט
אַ סיפור בקיצור, האָבן די איצטיגע אַרויסגעבער פון דעם ספּו
אַפּגעדרוקט ביים סוף פון דעם פרק דעם סיפור המעשה באריכות, כדי
דאָס ספר זאָל זיין אַ דבר השלם און דער לייענער זאָל האָבן דענו
פּולסטן נוצן דערפון.

דער הייליגער ספר "קב הישר" איז באַזונדערס וויכטיג אין אונזער
היינטיגן דור יתום, ווי די הייליגע צדיקים זי"ע פון די פּרערדיגע דורות
זענען שוין ליידער אַוועקגענומען געוואָרן לגזוי מרומים, און עס פעלן
מוכיחים בשער מיט דברי מוסר והתעוררות. דאָס ספר "קב הישר" קען
ממלא זיין דעם דאָזיגן חלל, ווייל ווען מען איז מעיין אין דעם ספר, זענע
מען ווי דער מחבר רעדט צו יעדן איינעם אויך אין די איצטיגע דורות,
גלייך ווי ער וואָלט געלעבט איצט און וואָלט פאַרשטאַנען אַלע נסיונות
פון די היינטיגע צייטן.

עס איז ידוע וואָס דער מדרש זאָגט אויפ'ן פסוק "עת לעשות לה'
הפרו תורתך", אַז ווען עס איז אַ דור פּרוץ, מען האָלט נישט די תורה,
מ'איז נישט מקיים אירע מצוות ווי געהעריג, עס איז ליידער "הפרו
תורתך", דעמאָלט איז אַן "עת לעשות לה", מ'דאַרף טוען פאַר דענו
אויבערשטן, צו שטאַרקן דעם קיום פון דער תורה הק'.

די נייע מהדורא פון דעם ספר "קב הישר" אין אידיש, איז באַשיינט
מיט די הסכמות פון די גדולי ישראל שליט"א.

צווישן די הויכפונקטן וואס מען באַגעגענט לערנענדיג דעם הייליגן
ספר "קב הישר", זענען די תיקונים פאַר פאַרשידענע עבירות, עצוות
פאַר יעדן איד וויאָזוי זיך צו פירן, הדרכות פאַר נשים צדקניות, עצוות

טובות פאר שלום בית, און ער ווייזט אָן ווי מען פירט זיך אויף דעם וועג, איז מען פאַרזיכערט מיט שלום בית אויף אייביג. אויך זענען דאָ אין דעם ספר פילע הדרכות פאַר חינוך הבנים, און הדרכור. צו פאַרשידענע געלעגנהייטן, ווי אַ חתונה, אַ ברית, בר מצוה און אַזוי ווייטער. דער מחבר איז במתק לשונו אויך מסביר די הנהגה פון די וועלט, פאַרוואָס איין מענטש איז אַרים און אַ צווייטער איז ווייך; פאַרוואָס איינער איז געבענמשט געוואָרן מיט קינדער און אַן אַנדערער נישט, אפילו אַמאָל גרויסע צדיקים, האָבן נישט זוכה געווען דערצו - דאָס אַלץ ברענגט דער מחבר אַרויס מיט זיין הייליגע און רייכע שפּוּאַך, כדי יעדער איינער זאָל עס לייכט פאַרשטיין.

די איצטיגע אויסגאַבע פון ספר "קב הישר" איז איינגעטיילט לויט פרקים, לויט דעם סדר הפרשיות פון יאָר. דאָס איז געמאַכט כדי יעדער איינער זאָל קענען ענדיגן דאָס גאַנצע ספר דורכ'ן יאָר, דורך לערנען יעדע וואָך אַ פרק.

עס איז דעריבער צו האָפּן, אַז אחינו בני ישראל בכל מקום ישׁהם וועלן זיך נישט צוריקהאַלטן פון אַריינברענגען ברכה זו לתוך ביתם, ווייל אויסער דער עצם גרויסער אויפטו פון לערנען אין דעם הייליגן ספר "קב הישר" אַליין און מיט די קינדער, איז דאָך אַ געוואַלדיגע סגולה צו האַלטן דעם הייליגן ספר אין יעדע אידישע שטוב, און בזכות לימוד הספה"ק הוזה וועט מען נתעורר ווערן צו דינען דעם באַשעפּער כבימי קדם, און דאָס וועט אַוודאי גורם זיין קירוב הגאולה בב"א.

די שענסטע מתנה פאר יונג און אלט
עס איז יעצט ערשינען אין דרוק דער הייליגער ספר

קב הישר

השלם

איבערגעזעצט אין די אידישע שפראך

ברוב פאר זייד

דאס הייליגע ספר "קב הישר" איז נתחבר געווארן דורך
הגה"ק רבי צבי הירש קאיינדנאווער זצוק"ל

רב פון פראנקפורט דמיין, מיט 400 יאָר צוריק

און איז במשך די יארן איבערגעדרוקט געווארן איבער זעכציג מאל.

צווישן זיי אויך מיט א אידישע איבערזעצונג.

די איינציגע אויסגאבע פון "קב הישר" אַנטהאַלט אין זיך

צענדליגער מעלות און הידורים, צווישן זיי:

1. דאָס ספר איז געדרוקט אין אַ הערליכן פאַרמאַט, אַז עס זאָל זיך לייענען לייכט דורך יונג און אלט.
2. דאָס ספר איז געשריבן געוואָרן לויט'ן היינטיגן אויסלייג פון אידיש, ווי עס ווערט גערעדט און געשריבן צווישן הרדישע אידן אין די היינטיגע צייט.
3. הונדערטער הערות און הוספות, ביים סוף פון אַ סאך פרקים פון דעם ספר, פון די ספרים הקדושים וואָס האָבן אַ שייכות צו די ענינים וואָס דער מחבר רעדט אַרום אין דעם ספר.
4. הערליכע סיפורים און וויכטיגע הלכות וואָס האָבן אַ שייכות צו די עניני המוסר וואָס דער מחבר דערמאנט אין ספר"ק קב הישר, און זענען צוגעדרוקט געוואָרן להשלמת הענינים.
5. ספעציעלע הדרכות פאַר עלטערן און מלמדים ווי אַזוי מחנך צו זיין זייערע קינדער און תלמידים אויפ'ן ערליכן וועג.
6. אַ באַזונדער אַרט אין דעם ספר פאַרנעמט דער קונטרס וואו דער מחבר באַשרייבט די ענינים פון הנהגת הבית און שלום בית בין איש לאשתו, און ער גאַראַנטירט אַז דער וואָס וועט זיך פירן לויט זיינע אָנזיידונגען, וועט אייביג זיין געבענמשט מיט שלום בית.
7. דאָס ספר איז איינגעטיילט אין פרקים, לויט'ן סדר פון די פרשיות פון יאָר, כדי מזאָל קענען דורכלערנען יעדע וואָך פון יאָר אַן אַנדערן פרק, און דורכ'ן יאָר ענדיגן דעם גאַנצן ספר "קב הישר".

אין דעם ספר "קב הישר" ברענגט דער מחבר זי"ע א סאך עצות און סגולות קעגן יעדע צרה ל"ע, ווי אויך הונדערטער רפואות און סגולות קעגן פארשידענע מחלות ל"ע, און מוסר'ט דעם מענטש ער זאל געדענקען אין זיין מאָג מעגליכן לעבן נישט נאָכגעריסן צו ווערן מיטן שמראָם פון די וועלט, נאָר גיין בדרך התורה, און דאָס וועט אים ביישטיין קעגן אַלע עקתין וּמַרְעֵץ בישן ל"ע, און וועט אים דערלייכטן זיין וועג. ער וועט ניצול ווערן פון גיהנום, און וועט זוכה זיין צו אַ חלק לעולם הבא.

דער ספר "קב הישר" האָט במשך הונדערטער יאָרן מדרוך און מחנך געווען מיוזנטער אידישע קינדער אויפן ערליכן אידישן וועג.
אין די פּרעוּדיגע דורות פלעגן אַלע ערליכע מלמדים און ראשי ישיבות פארלערנען דעם הייליגן ספר קב הישר פאר זייערע תלמידים.
דער הייליגער רבי אלימלך מליזענסק און דער שר שלום פון בעלז זי"ע האָבן עדות געזאָגט אויף זיך, אַז זייער יראת שמים האבן זיי געשעפּט פון די הייליגע ווערטער פון דער ספר קב הישר און האבן אים געלערנט הונדערט און צוויי מאל לויט דעם נאמען און קאפיטלן פונעם ספר.
דאָס ספר "קב הישר" איז במשך די דורות געמראָגן געוואָרן פון ערליכע אידן אין זייער מלי-ביימל, כדי זיי זאלן קענען לערנען דערין פאַר און נאָכ'ן דאווענען דער ספר איז ספעציעל אויסגעשמעלט געוואָרן פאר מלמדים און מיטשעיס צו קענען פארלערנען אין חדר און אין בתי ספר לבנות.

טעמו וראו כי טוב

ברענגט אַריין אַ ברכה אין קטוב

זייט אויך א מזכה את הרבים, און קויפט דעם ספר "קב הישר" פאַר זיך און אייער משפחה, ווי אויך פאַר אייערע בית המדוש, אדער פאר דעם מלמד פאַר צולערנען פאַר די קינדער.

אַייער טאטע און מאמע וועלן אַיך דאַנקבאַר זיין אַיפן עולם הַאַמַת, ווייל ווען זייערע קינדער און קינדס-קינדער ווערן ערליך דורך דעם ספר, אַיז דאָס אַ זכות גדול פאַר אַייער טאטן בעולם העליון, און דער גרעסטער עילוי נשמה פאַר אַייערע עלטערן אַיז, ווען אַיך קוינט אַ סעט קב הישר פאַר אַייערע קינדער, אַז זיי זאלן באשטימען שיגורים אַין דעם הייליגן ספר.

קויפט פאַר אייערע פארהייראטע קינדער די ספרים "קב הישר", וועט עס אויך באקרוינען אייערע עלטערן אויפן עולם העליון.

אויך אויב איר קויפט דעם סעט קב הישר פאַר חתן בלה זענט איר גאַראַנטירט מיט שלום בית.

אויב איר ווילט זוכה זיין צו ערליכע קינדער, גוטע זיווגים,
שלום בית? אויב איר ווילט האָבן פרנסה בריווח? - קויפט
דעם הייליגן ספר "קב הישר", וואָס עס איז אַ סגולה צו
האַלטן אין שטוב.

צדיקים און קדושים אין אַלע דורות האָבן
צוגעזאָגט אַז דער וואָס וועט האָבן דעם ספר "קב
הישר" אין זיין הויז, וועט אים קיינמאָל נישט
פעלן קיין געזונט און פרנסה.

דעם ניי איבערגעדרוקטן ספר "קב הישר"
קען מען באַקומען אין אַלע ספרים געשעפטן,
ווי אויך האַלסעיל ביי: טעלעפאָן:

(718) 0576-437

אין ארץ ישראל: 02-2-5-827142

חברת

"הוצאת שבט מוסר"

דאס הייליגע ספר "קב הישר" איז געדרוקט געווארן עטלעכע מאל, ביים לעבן פון מחבר, הגאון הצדיק הקדוש רבי צבי הירש ב"ר אהרן שמואל קאידנובר זי"ע, פון פראנקפורט, און דערנאך איז עס איבערגעדרוקט געווארן נאענט צו זעכציק מאל אין פארשידענע זמנים אין א סך לענדער.

רשימת הדפוסים של ספה"ק "קב הישר"

מאמרי מוסר בק"ב פרקים

משנת תס"ה עד שנת תרנ"ח:

בלשון הקודש, באידיש ובלאטיין.

1. פראנקפורט אמין תס"ה (רי"ב דפים).
2. אמ"ד תפ"ב (קס"ח דפים).
3. קושטא תצ"ב (צ"ח דפים).
4. וויניציאה תק"ג (צ"ח דפים).
5. וויניציאה תקל"ב (קי"ב דפים).
6. לבוב תקנ"א (קל"ו דפים).
7. זולקוא תקס"ה (קל"ו דפים).
8. סדילקוב תקפ"ה (קל"ו דפים).
9. חמו"ד (קל"ו דפים).
10. ליוורנו תר"ג (קל"ו דפים).
11. לבוב תרי"א (ס"ז דפים).
12. לבוב תרי"ח (ס"ז דפים).
13. לבוב תרכ"ג (ק"כ דפים).
14. וילנה תרכ"ד (ק"כ דפים).
15. לבוב תרל"א (ק"כ דפים).
16. ורשה תרל"ט (ק"כ דפים).
17. לובלין תרנ"ח (ק"כ דפים).
18. פראנקפורט אמין תס"ט (ק"כ דפים).

19. פראנקפורט אמיין ת"ע (צ' דפים).
20. יסניץ תפ"ה (צ' דפים).
21. זולקוא תקט"ו (צ' דפים).
22. חמ"ד תקל"ג (ק"ח דפים).
23. פראנקפורט אמיין תקמ"ו (ק"ח דפים).
24. פראנקפורט אמיין תקנ"ט (ק"ח דפים).
25. זולצבך תקנ"ה (ק"ח דפים).
26. זולצבך תקנ"ט (קכ"ד דפים).
27. זולצבך תקס"ה (קכ"ד דפים). עם תרגום יידיש אשכנז ע"י ה"ר משה ב"ר נתן נטע.
28. סדילקוב תקפ"א (קכ"ד דפים).
29. זיטומיר תר"ך (קכ"ד דפים).
30. לבוב תרכ"ג (קכ"ד דפים).
31. וילנה תרכ"ה (קכ"ד דפים).
32. ורשה תרכ"ו (קכ"ד דפים).
33. לובלין תרל"ו.
34. לובלין תרנ"ח.

ובתרגום אידיש בלבד:

1. זולצבך תפ"ד (צ"ח דפים).
2. פיורדא תצ"ח (פ"ח דפים).
3. פיורדא תק"ג (פ"ח דפים).
4. חמו"ד.
5. חמ"ד תקל"ג.
6. חמ"ד תקנ"ג.
7. לאשצוב תקע"ז.

ובתרגום לאדינו (ע"י ה"ר ניסים הכהן):

1. קושטא תקפ"ג.
2. קושטא תקפ"ח.
3. קושטא תרכ"ג.

דער ספר קב הישר איז געטיילט לויט
פרקים, לויטן סדר הפרשיות פון יאר,
כדי צו קענען ענדיגן דעם ספר יעדעו
יאר, דורך לערנען יעדע וואך צוויי
פרקים.

ערליכע אידן פלעגן האלטן דעם ספר
"קב הישר" אין זייער טלית-בייטל,
און אזוי קען מען לייכט משלים זיין
באלד נאכן דאווענען יעדן טאג לויטן
סדר פון יענע פרשה.

לוח לפי סדר הפרשיות של כל השנה

פרק נג-נד	27. תזריע
פרק נה-נו	28. מצורע
פרק נו-נח	29. אחרי
פרק נט-ס	30. קדושים
פרק טא-סב	31. אמור
פרק יג-סד	32. בהר
פרק טה-סו	33. בחקותי
<u>סדר במדבר</u>	
פרק טז-סח	34. במדבר
פרק טט-ע	35. נשא
פרק יא-עב	36. בהעלותך
פרק יג-עד	37. שלח
פרק יגה-עו	38. קרח
פרק יז-עח	39. חוקת
פרק יט-פ	40. בלק
פרק יא-פב	41. פנחס
פרק יג	42. מטות
פרק יז	43. מסעי
<u>סדר דברים</u>	
פרק ויה-פו	44. דברים
פרק יז-פח	45. ואתחנן
פרק יט-צ	46. עקב
פרק צא-צב	47. ראה
פרק צג-צד	48. שופטים
פרק צה-צו	49. תצא
פרק צז-צח	50. תבא
פרק צט	51. נצבים
פרק יק	52. וילך
פרק יקא	53. האזינו
פרק קב	54. ברכה

<u>סדר בראשית</u>	
פרק א-ב	1. בראשית
פרק ג-ד	2. נח
פרק ה-ו	3. לך-לך
פרק ז-ח	4. וירא
פרק ט-י	5. חיי-שרה
פרק יא-יב	6. תולדות
פרק יג-יד	7. ויצא
פרק טו-טז	8. וישלח
פרק יז-יח	9. וישב
פרק יט-כ	10. מקץ
פרק כא-כב	11. ויגש
פרק כג-כד	12. ויחי
<u>סדר שמות</u>	
פרק כה-כו	13. שמות
פרק כז-כח	14. וארא
פרק כט-ל	15. בא
פרק לא-לב	16. בשלח
פרק לג-לד	17. יתרו
פרק לה-לו	18. משפטים
פרק לז-לח	19. תרומה
פרק לט-מ	20. תצוה
פרק מא-מב	21. כי-תשא
פרק מג-מד	22. ויקהל
פרק מה-מו	23. פקודי
<u>סדר ויקרא</u>	
פרק מז-מח	24. ויקרא
פרק מט-נ	25. צו
פרק נא-נב	26. שמיני